

NVO

KLASIFIKĀCIJA UN STATISTIKA

2005.gads

Īpašu uzdevumu ministra
sabiedrības integrācijas lietās sekretariāts

Pētījuma iniciators: Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāts

Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāts ir sabiedrības integrācijas nozares vadošā valsts pārvaldes iestāde, kuras kompetencē ir izstrādāt un īstenot valsts politiku šādās jomās: sabiedrības integrācija, mazākumtautību tiesības, pilsoniskās sabiedrības attīstības veicināšana, lībiešu kultūras un tradīciju saglabāšana, rasu diskriminācijas izskaušana.

Pētījuma veicējs: Latvijas Pilsoniskā alianse

Latvijas Pilsoniskās alianses mērķis ir stiprināt pilsonisko sabiedrību, veidot labvēlīgu vidi biedrību un nodibinājumu darbībai, veicināt NVO spējas strādāt to pārstāvēto sabiedrības grupu interesēs.

Pētījuma autore:

Linda Curika, Latvijas Pilsoniskā alianse

Pētījuma īstenošanā piedalījās:

Normatīvās bāzes eksperte: Baiba Krieviņa, Latvijas Pilsoniskā alianse

Konsultante: Rasma Pīpiķe, Latvijas Pilsoniskā alianse

Asistente: Signija Miltiņa, Latvijas Pilsoniskā alianse

Par faktu precizitāti atbild pētījuma autori.

Pētījuma autori izsaka pateicību visiem intervētajiem ekspertiem par atsaucību un palīdzību pētījuma tapšanā.

Cienījamais pētījuma lasītāj!

Ar Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāta atbalstu Latvijas Pilsoniskās alianses pētnieki veikuši pētījumu par nevalstisko organizāciju statistiku un klasifikāciju Latvijā. Ceru, ka šis pētījums kļūs par pamatu nevalstisko organizāciju sektora definējuma izveidošanai, kritēriju, pēc kuriem organizāciju klasificē kā nevalstisku, izvirzīšanai un tādējādi tālākai iespējai iegūt ticamu statistisko informāciju par sektora darbību.

Lai arī jaunā Biedrību un nodibinājumu likuma un Sabiedriskā labuma organizāciju likuma ieviešana precizē sabiedrisko organizāciju dibināšanas jautājumus un nosaka skaidrākas un caurspīdīgākas nodokļu atvieglojumu piešķiršanas procedūras, tas neatrisina ar klasifikāciju saistītos jautājumus. Vienotas klasifikācijas trūkums mazina esošās situācijas konstatēšanas, uzraudzības (monitoringa), analīzes un novērtēšanas iespējas, līdz ar to arī pilnvērtīgas un iedzīvotāju vajadzībām atbilstošas attiecīgā sektora attīstības iespējas.

Iemesli, kādēļ ĪUMSILS atbalstījis šāda pētījuma veikšanu, ir dažādi. Nevalstiskais sektors ir paplašinājis ekonomisko, sociālo un politisko nozīmīgumu un piesaistījis gandrīz vispārēji pieaugošu uzmanību pēdējo dekadžu laikā ne tikai pasaulē, bet arī Eiropā un Latvijā. Trešā, bezpeļņas vai brīvprātīgā sektora pētniecība ir jo īpaši attīstījusies pēdējo gadu laikā un, lai gan ir sasniegta ievērojama attīstība šajā jomā, tā tomēr ir tikai sistemātiskas pētniecības ceļa sākumā un nepieciešams vairāk analizēt un aprakstīt trešā sektora organizāciju lomu izglītībā, veselības aprūpē, sociālajos pakalpojumos, kultūrā un mākslā, kā arī sabiedrības attīstībā. Tas arī ietver trešā sektora lomu pakalpojumu nodrošināšanā, aizstāvībā un sociālajā kohēzijā, kā arī tās sasaitē ar pilsoniskās sabiedrības attīstību.

Es ceru, ka nevalstiskā sektora institūciju konsolidācija atsevišķā institucionālā sektorā ļaus pētniekiem un valsts politikas veidotājiem izprast patieso nevalstisko institūciju struktūru un attīstību gan salīdzinoši starp dažādām valstīm, gan arī starp dažādiem laika posmiem. Šādas klasifikācijas ieviešana nodrošinās ar informāciju ekonomistus un politikas analītiķus, kas ir ieinteresēti makroekonomiskā un institucionālā sektora salīdzināšanā.

Ainars Latkovskis,
īpašu uzdevumu ministrs sabiedrības integrācijas lietās

SATURS

SATURS	2
DEFINĪCIJAS	3
KOPSAVILKUMS	4
1. GLOBĀLĀ BEZPEĻŅAS SEKTORA UZSKAITE OFICIĀLAJĀ STATISTIKĀ	7
1.1. Sektora definēšanas problemātika	7
1.2. INCPO klasifikators – klasifikācijas sistēma nevalstiskajam sektoram	14
1.3. ICNPO saistība ar citiem klasifikatoriem	17
1.3.1. INCPO kā ISIC papildinājums	17
1.3.3. INCPO kategoriju apraksts	22
2. ĀRVALSTU PIEREDZE NEVALSTISKĀ SEKTORA KLASIFIKĀCIJĀ	30
2.1. Ungārija	30
2.2. Igaunija	32
2.3. Čehija	34
2.5. INCPO sniegtie ieguvumi	37
3. LATVIJA UN NVO KLASIFIKĀCIJA	40
3.1. Līdzšinējā pētnieciskā pieredze	40
3.2. Likumdošanas analīze NVO klasifikācijas ieviešanai	41
3.3. INCPO ieviešana Latvijā – priekšlikumi un risinājumi	47
3.3.1. NEPIECIEŠAMĪBA Nr.1 Klasifikatora ieviešana	47
3.3.2. NEPIECIEŠAMĪBA Nr.2 Statistikas ieviešana	50
3.4. INCPO adaptācija Latvijas situācijai	55
SECINĀJUMI UN REKOMENDĀCIJAS	59
IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI	64
Pielikums 1	66
Pielikums 2	70
Pielikums 3	72
Pielikums 4	74

DEFINĪCIJAS

Klasifikācija - sistematizēts parādību un objektu sadalījums noteiktās kategorijās, grupās, apakšgrupās un citās vienībās atkarībā no to kvalitatīvās līdzības vai atšķirības. Konkrētām parādībām un objektiem piešķirtie kodi dod iespēju grupēt attiecīgās parādības un objektus jebkurā no klasifikācijas līmeņiem;

Klasifikators (kodu sistēma) - sistematizēts objektu saraksts, kurā katram objektam piešķirts noteikts kods, kas aizvieto objekta nosaukumu un tiek lietots tā identificēšanai;

Vienotā ekonomiskās informācijas klasifikācijas sistēma - Ministru kabineta apstiprināts un visiem klasifikāciju un klasifikatoru (kodu sistēmu) lietotājiem obligāts klasifikāciju un klasifikatoru (kodu sistēmu) saraksts, kura lietošana nodrošina visu valsts līmeņa ekonomiskās informācijas plūsmu un valsts reģistru datu standartizāciju un apmaināmību;

Starptautiskā standartizētā klasifikācija - starptautiskas organizācijas izstrādāts un apstiprināts normatīvs dokuments, kura lietošana nodrošina ekonomiskās informācijas standartizāciju, salīdzināmību un apmaināmību noteiktā ekonomiskā telpā.

KOPSAVILKUMS

Tā kā Latvijā nav viennozīmīga nevalstisko organizāciju sektora definējuma un kritēriju, pēc kuriem organizāciju klasificē kā nevalstisku, rodas grūtības iegūt ticamu statistisko informāciju par sektora darbību. Lai arī jaunā Biedrību un nodibinājumu likuma un Sabiedriskā labuma organizāciju likuma ieviešana precizē sabiedrisko organizāciju dibināšanas jautājumus un nosaka skaidrākas un caurspīdīgākas nodokļu atvieglojumu piešķiršanas procedūras, tas neatrisina ar klasifikāciju saistītos jautājumus. Vienotas klasifikācijas trūkums mazina esošās situācijas konstatēšanas, uzraudzības (monitoringa), analīzes un novērtēšanas iespējas, līdz ar to arī pilnvērtīgas un iedzīvotāju vajadzībām atbilstošas attiecīgā sektora attīstības iespējas.

Nevalstiskais sektors ir paplašinājies ekonomisko, sociālo un politisko nozīmīgumu un piesaistījis gandrīz vispārēji pieaugošu uzmanību pēdējo dekadžu laikā. Trešā, bezpeļņas vai brīvprātīgā, sektora pētniecība jo īpaši ir attīstījusies pēdējo gadu laikā¹.

Lai gan ir sasniegta ievērojama attīstība šajā jomā, tā tomēr ir tikai sistemātiskas pētniecības ceļa sākumā un ir nepieciešams vairāk analizēt un aprakstīt trešā sektora organizāciju lomu izglītībā, veselības aprūpē, sociālajos pakalpojumos, kultūrā un mākslā, kā arī sabiedrības attīstībā. Tas arī ietver trešā sektora lomu pakalpojumu nodrošināšanā, aizstāvībā un sociālajā kohēzijā, kā arī tās sasaitē ar pilsoniskās sabiedrības attīstību.

L.Salamons un H.K.Anheiers uzskata, ka nevalstiskā sektora daļām, kurām jāpievērš uzmanība, ir jābūt (a) organizētām, institucionāli pastāvošām; (b) privātām, institucionāli neatkarīgām no valdības; (c) bezpeļņas un (d) vismaz daļēji brīvprātīgām.²

Iemesli, kādēļ Latvijā jāuzsāk nevalstisko organizāciju (NVO) sektora klasifikācija:

- 1) NVO sastāda ievērojamu un augošu ekonomisko spēku ne tikai Latvijā, bet arī citviet pasaulē. Daudzas valstis jau ir saskārušās ar nepieciešamību ieviest starptautisko klasifikatoru, jo nacionālās uzskaites sistēmas nesniedz pilnīgu ieskatu šo organizāciju darbībā.
- 2) NVO piemīt atšķirīgas pazīmes, kas vairāku analītisku iemeslu dēļ rada nepieciešamību skatīt tās kā atsevišķu sektoru. Iemesls ir ne tikai organizāciju bezpeļņas raksturs, bet arī to pārvaldes struktūra, finansējums, nodokļu un juridiskās procedūras.

¹ Powell, 1987; Anheier un Seibel, 1990; Ben-Ner un Gui, 1993; Evers un Svetlik, 1993; Salamon un Anheier, 1996.

² Salamon, Lester M. and Helmut K. Anheier (1996). *The Emerging Nonprofit Sector*. Manchester and New York: Manchester University Press.

- 3) NVO pastiprināti pievēršas sabiedriskās politikas jautājumiem. Nepieciešams uzskaitīt to, kā NVO ietekmē valsts institūcijas un kādās jomās tās visaktīvāk darbojas, bet bez klasifikācijas tas nav iespējams.

Nevalstiskais sektors tiek saukts par trešo sektoru, jo tas papildina valsts pārvaldi un tirgu dažādu pakalpojumu nodrošināšanā, jo īpaši veselības, izglītības un sociālajā jomā. Citi alternatīvie nosaukumi ataino tā pārējās īpašības: brīvprātīgs (izmanto brīvprātīgo darbu mērķu realizācijā), pilsonisks (nodarbojas ar pilsoniskās sabiedrības problēmām) un neatkarīgs (no valsts). Šajā darbā attiecīgie termini tiks izmantoti kā sinonīmi. Darbā tiks izmantota sekojoša nevalstiskās organizācijas definīcija:

Nevalstiskās organizācijas ir likumiskas vai sociālas vienības, kuras ir radītas ar mērķi radīt pakalpojumus un labumus, kuru statuss neļauj tām gūt jebkādu finansiālu peļņu no vienībām, kas dibina, kontrolē vai finansē tās.³

Institūcijas, kas tika ietvertas šajā jēdzienā:

- (a) Sociālās ekonomijas organizācijas. Šī koncepcija tiek izmantota, lai aprakstītu privātas institūcijas, kurām piemīt kolektīvs vai sociāls mērķis. Šajā jēdzienā tiek ietvertas asociācijas, apvienības un fondi.
- (b) Sabiedriskā labuma organizācijas. Jēdziens ietver organizācijas, kuru mērķis ir kalpot plašam sabiedrības labuma mērķim.
- (c) Bezpeļņas organizācijas. Starp iepriekšējām divām koncepcijām atrodas „bezpeļņas sektora” jēdziens, ko izstrādāja Džona Hopkinisa Salīdzinošais bezpeļņas sektora projekts (*Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project*). Sektors ietver visas organizācijas, kas ir institucionalizētas, privātas (institucionāli atdalītas no valdības), bezpeļņas pašpārvaldes, kā arī brīvprātīgas.

Nevalstiskā sektora institūciju konsolidācija atsevišķā institucionālā sektorā ļaus pētniekiem izprast patieso nevalstisko institūciju struktūru un attīstību gan salīdzinoši starp dažādām valstīm, gan arī starp dažādiem laika posmiem. Šādas klasifikācijas ieviešana nodrošinās ar informāciju ekonomistus un politikas analītiķus, kas ir ieinteresēti makroekonomiskā un institucionālā sektora salīdzināšanā.

³ Salamon, Lester M. and Helmut K. Anheier (1997). *Toward a Common Definition*, in *Defining the Nonprofit Sector: A Cross-national Analysis*. Manchester and New York: Manchester University Press, pp. 29-50.

Citiem analītiskiem un politikas pētniecības mērķiem būs nepieciešams paplašināt datus ārpus ekonomiskās aktivitātes monetārās reprezentācijas, ietverot daudzus citus sociālus un ekonomiskus indikatorus.

Viens no pētījuma mērķiem ir piedāvāt konceptuālas vadlīnijas šādam paplašinājumam, kā arī identificēt galvenās saiknes ar citām statistikas sistēmām, kas varētu iegūt no klasifikatora ieviešanas.

Pētījuma mērķu sasniegšanai tika veiktas dziļās intervijas ar Valsts ieņēmumu dienesta, centrālās valsts pārvaldes, Centrālā statistikas biroja, Uzņēmumu reģistra un nevalstisko organizāciju pārstāvjiem. Pēc interviju datiem tika izveidots sākotnējs klasifikators un testēts ekspertu darba grupās.

Ar mērķi rast labāko klasifikācijas modeli tika apskatīta dažādu valstu – Ungārijas, Igaunijas, Slovērijas un Čehijas pieredze klasifikācijas ieviešanā. Attiecīgās valstis tika izvēlētas tādēļ, lai redzētu dažādus veidus, kā tiek klasificēts šis sektors, un apzinātos, kādus klasifikācijas veidus attiecīgo valstu eksperti uzskata par labākajiem.

- (a) Igaunija ir izstrādājusi klasifikatoru Igaunijas situācijai, pašlaik tas ir nodots apstiprināšanai likumdevējam.
- (b) Pastāv uzskats, ka Ungārijā ir izstrādāts efektīvs statistikas un reģistrācijas sistēmas modelis. Ungārijas pieredze ietekmējusi Igaunijas klasifikatora attīstību.
- (c) Čehijā notiek diskusijas par to, kāds ir labākais klasifikācijas modelis.
- (d) Slovērijā notiek diskusijas par to, kāds ir labākais klasifikācijas modelis.

Pamatojoties uz publicēto materiālu analīzi, secināts, ka veiksmīgākais no nevalstiskā sektora klasifikācijas modeļiem izstrādāts Džona Hopkina Universitātē, un tas ir Starptautiskais bezpeļņas organizāciju klasifikators (turpmāk - INCPO). Starptautiskā bezpeļņas organizāciju klasifikatora izstrādes gaitā notika pētījumi ASV, Apvienotajā Karalistē, Francijā, Vācijā, Itālijā, Zviedrijā, Japānā, Ungārijā, Brazīlijā, Ganā, Ēģiptē, Indijā un Taizemē. Klasifikators veidots tā, lai to varētu izmantot dažādās valstīs, kas ir atšķirīgas gan pēc ekonomiskās attīstības, gan pēc politikas, kultūras un likumdošanas sistēmām.

Pētījumā veikta gan ārvalstu pieredzes analīze, gan Latvijas pieredze nevalstiskā sektora klasificēšanā un definēšanā. Nodrošināta Latvijas likumdošanas analīze klasifikatora ieviešanai un piedāvāti ieteikumi klasifikatora adaptācijai Latvijas situācijai, kā arī piedāvāti vairāki risinājumi, kā ieviest klasifikatoru un atrisināt Latvijas nevalstiskā sektora statistikas problēmas.

1. GLOBĀLĀ BEZPEĻŅAS SEKTORA UZSKAITE OFICIĀLAJĀ STATISTIKĀ

1.1. Sektora definēšanas problemātika

Kamēr nav precīza sektora definīcija un nav attīstīta izpratne par organizācijām, kas piederīgas šim sektoram, nav iespējams veikt tālākas darbības, tajā skaitā klasificēšanu. Dažādās valstīs ir dažāda izpratne par nevalstiskas organizācijas definīciju⁴. Ir iespējams izmantot dažādus terminus, kas kalpo, lai uzsvērtu vienu vai otru attiecīgās nevalstiskās organizācijas īpatnību (piemēram, dibinātāju, darbības mērķi, utt.). Seko apkopojums tam, kā iespējams skatīt nevalstisku organizāciju.

Pēc darbības līmeņiem

Kopienas organizācija (angl. *CBO - Community Based Organization*, arī *grassroots organization*). Vietēja mēroga NVO, kas darbojas, lai aizstāvētu vietējās sabiedrības intereses vai risinātu noteiktas problēmas (piemēram, kopienas fonds).

Starptautiska NVO (angl. *INGO - International NGO*). Starptautiska nevalstiska organizācija vai arī tās nodaļa kādā valstī, piemēram, Sarkanā Krusta starptautiskā komiteja (*the International Committee of the Red Cross*) un Sarkanais Krusts.

Pēc piederības / izcelsmes

Ziedotāja dibināta NVO (angl. *DONGO - Donor Organized Non-governmental Organization*) – NVO, kuru dibinājusi privātpersona vai uzņēmums, kas parasti turpmāk finansiāli nodrošina šādas NVO darbību un var noteikt arī organizācijas darbības mērķus un virzienus (piemēram, privāti fondī vai pētniecības organizācijas).

Valsts dibināta NVO (angl. *GONGO - Government Organized Non-Governmental Organization*). Valsts institūcijas (-u) dibināta (un parasti arī finansēta) NVO, kas kalpo noteiktam mērķim un visbiežāk piesaista līdzekļus no privātiem avotiem.

Partejiska NVO (angl. *PANGO – party-affiliated NGO*). Termins galvenokārt tiek lietots saistībā ar Dienvidamerikas NVO, kuras piesaista līdzekļus vai atbalstītājus par labu kādai politiskai partijai.

Privāta attīstības organizācija (angl. *PDO - Private Development Organization*). Šis termins tiek lietots ASV ziemeļos un rietumos un nozīmē praktiski to pašu, ko NVO, tikai parasti tiek attiecināts uz lielākām un sarežģītām struktūras organizācijām, kas dibinātas un darbojas, lai risinātu noteiktu ar attīstību⁵ saistītu jautājumu / problēmu.

⁴ Skat. <http://www.gdrc.org/ngo/ngo-ngdo-cbo.html>

⁵ Termins "attīstība" šajā kontekstā var tikt definēts kā aktīvas un ilgtspējīgas sabiedrības veidošanās process, kas balstīts sociālajā taisnīgumā un savstarpējā cieņā. Tas saistīts ar lēmumu pieņēmēju ietekmēšanu un

Privāta brīvprātīgo organizācija (angl. *PVO - Private Voluntary Organization*). Termins tiek lietots ASV ziemeļos un rietumos un nozīmē praktiski to pašu, ko NVO, tikai parasti tiek attiecināts uz lielākām un sarežģītām struktūras organizācijām, kurās dalība ir brīvprātīga un / vai kas aktīvi iesaista brīvprātīgos.⁶

Daļēja jeb „kvazi” NVO (angl. *QANGO - Quasi Non-governmental Organization*). Organizācija, kura dibināta atsevišķu valsts vai pašvaldības deleģētu funkciju izpildei un / vai ierobežotu, valsts deleģētu tiesību realizācijai. Parasti iecerēts, ka šāda organizācija saglabā pašnoteikšanos un zināmu neatkarību no valsts, tomēr tās valdi parasti mēdz iecelt valsts pārstāvji – politiķi vai ierēdņi⁷. Šādas organizācijas darbojas ar valsts atbalstu, kā arī var piesaistīt papildus finansējumu no citiem avotiem. Latvijā viens no piemēriem ir „Baltijas Vides forums” – triju Baltijas valstu ministriju dibināta organizācija, kura saņem šo valstu finansējumu, kā arī piesaista finansējumu no citiem avotiem, lai plānotu un rīkotu apmācības valsts ierēdņiem, iestāžu darbiniekiem un NVO pārstāvjiem par jautājumiem, kas saistīti ar vides aizsardzības politiku, kā arī, konsultējoties ar nozaru ekspertiem, sagatavotu vides aizsardzības politikas priekšlikumus.

Pēc darbības rakstura

Attīstības NVO (angl. *NGDO - Non-Governmental Development Organization*). NVO, kuras darbība pamatā saistīta ar attīstības jautājumiem. Šādas organizācijas sastopamas kā vietējā, tā starptautiskā līmenī. Starptautiskā līmeņa organizāciju darbību var klasificēt atbilstoši četriem pamatvirzieniem: 1) humanitārā palīdzība (iesaistīšanās cilvēku un dabas radītu katastrofu un citu neparedzētu negadījumu seku likvidēšanā); 2) palīdzība drošības garantēšanā (palīdzības sniegšana sabiedriskās kārtības, nacionālās un starptautiskās drošības uzturēšanā); 3) finansiālā palīdzība (tiešs atbalsts attīstībai ar nolūku uzlabot valsts vai reģiona infrastruktūru); 4) tehniskā palīdzība vai sadarbība (aktivitātes ar mērķi radīt un stiprināt institūcijas, nevis infrastruktūras. Uzsvars tiek likts uz apmācībām, izglītību, institūciju veidošanu)⁸.

Bezpeļņas organizācija (angl. *NPO - Non-profit Organization*). Organizācija, kas no savām aktivitātēm negūst peļņu. Ja šāda organizācija nodrošina pakalpojumus, tie tiek sniegti par pašizmaksu.

sabiedrības pārstāvju iespējām līdzdarboties jautājumos, kas tieši ietekmē viņu dzīvi. Skat. *Federation for Community Development Learning* mājas lapu, <http://www.fcld.org.uk/about/definition.htm>

⁶ http://www.cbnrm.net/resources/terminology/terms_processual.html

⁷ Informācija par kvazi NVO Lielbritānijā:

http://www.publicappointments.gov.uk/faq/PAU_FAQ_8pp_Leaflet.pdf, <http://www.cabinet-office.gov.uk/agencies-publicbodies/> un <http://www.publicappointments.gov.uk/>

Sabiedrisko pakalpojumu organizācija (angl. *PSO - Public Service Organization*). NVO, kas sniedz sabiedriskos pakalpojumus par pašizmaksu, piemēram, nevalstiskie krīzes centri, narkomānijas profilakses centri.

Brīvprātīgo organizācija (angl. *VO - Voluntary Organization*). Organizācija, kurā dalība ir brīvprātīga un / vai kas aktīvi iesaista brīvprātīgos.

Interesešu grupa (angl. *interest group*). Organizācija vai oficiāli neregistrēta sabiedrības grupa, kas apvieno indivīdus ar kopīgām interesēm, parasti darbojas ilgākā laika posmā un veic kopīgas aktivitātes, īpaši – informācijas apmaiņu. Šis termins tiek lietots arī pretstatā terminam „ietekmes grupa”.

Ietekmes grupa (angl. *pressure group*). Organizācija vai oficiāli neregistrēta sabiedrības grupa, kas mēģina tās biedru vai mērķa grupas intereses iekļaut ekonomikas vai politikajā dienaskārtībā vai arī ietekmēt sabiedrības viedokli ar nolūku izdarīt plašāku spiedienu, lai iekļautu kādu jautājumu politiku vai lielo uzņēmumu dienaskārtībā⁹. Šādas grupas aktivitātes var būt kā ilgtermiņa, tā kampaņveidīgas.¹⁰

Savukārt Eiropas Savienības (ES) institūcijās NVO klasifikācija galvenokārt notiek ar mērķi sakārtot konsultāciju mehānismus, kas ļautu ES dalībvalstu pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem piedalīties dažādu ES sabiedriskās politikas virzienu veidošanā - sniegt lēmumu pieņēmējiem nepieciešamo informāciju un paust savus viedokļus par lēmumprojektiem. Šim mērķim Eiropas Komisija (EK) iedibinājusi īpašu, publiski pieejamu datu bāzi - "*Consultation, the European Commission and Civil Society*" (CONECCS)¹¹. Datu bāze sniedz informāciju par pilsoniskās sabiedrības organizācijām (sīkāku definīciju skat. tālāk), kas darbojas Eiropas Savienības līmenī. Informācija strukturēta divās sadaļās:

Eiropas līmeņa bezpeļņas organizāciju saraksts (nosaukumi un darbības mērķi). Šis saraksts paredzēts tikai informācijai, organizācijas tajā reģistrējas brīvprātīgi. Iekļaušana sarakstā nenozīmē, ka attiecīgā organizācija iemantojusi kādu statusu EK. CONECCS datu bāzē¹² kā galvenās pilsoniskās sabiedrības organizāciju kategorijas, ar kurām notiek konsultatīva sadarbība, minētas:

·	Arodbiedrības Atzīts sociālais partneris
·	Darba devēju federācijas

⁸ Skat. <http://www.unm.edu/~igleason/notes/topic17.html>

⁹ Vairāk par ietekmes grupām skat. http://www.historylearningsite.co.uk/pressure_groups.htm

¹⁰ Informācija par dažādajām pieejām NVO definēšanai no: A.Indriksone, projekts „Nevalstiskais sektors Latvijā – Eiropas Savienības dalībvalstī”, Sorosa fonds – Latvija, Nevalstisko organizāciju centrs, 2003

¹¹ "Consultation, the European Commission and Civil Society" (CONECCS)

http://www.europa.eu.int/comm/civil_society/coneccs/index_en.htm

¹² http://www.europa.eu.int/comm/civil_society/coneccs/question.cfm?CL=en

	Atzīts sociālais partneris. Skat. arī „Pakalpojumu sniedzēju un ražotāju federācijas”.
·	Profesionālās federācijas Organizācijas, kas pārstāv noteiktas profesijas pārstāvju intereses.
·	NVO Organizācijas, kas iekļauj arī NVO asociācijas. NVO EK izpratnē piemīt sekojošas īpašības:
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tās darbojas sabiedrības labuma interesēs. To darbība ir publiska un saistīta ar jautājumiem, kas veicina cilvēku (noteiktu mērķa grupu vai sabiedrības kopumā) labklājību. To darbība nav veltīta šo organizāciju biedru komerciālo vai profesionālo interešu aizstāvībai.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tās nav dibinātas, lai vairotu indivīdu personiskos ienākumus.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tās veidojas brīvprātīgi, un parasti līdzdalība organizācijā tiek realizēta pēc brīvprātības principa.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tās ir neatkarīgas, it īpaši no valdības un citām sabiedriskajām (valsts un pašvaldību) institūcijām, politiskajām partijām vai komerciālām organizācijām.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Par NVO var uzskatīt fondus, ja tiem piemīt augšminētās īpašības, neskaitot tās, kurās atrunāts biedru statuss.
·	Pakalpojumu sniedzēju un ražotāju federācijas Organizācijas, kas ietver asociācijas, kuras pārstāv komerciālos uzņēmumus jebkurā no šīm jomām: rūpniecība, lauksaimniecība, mediji, enerģētika, pakalpojumi vai citas ekonomiskās aktivitātes.
·	Valsts un pašvaldības institūciju asociācijas Organizācijas, kas apvieno institūcijas valsts, pašvaldību vai deleģētās (<i>devolved</i>) varas līmeņos.
·	Politisko interešu pārstāvji Organizācijas, kas nav politiskās partijas, bet pārstāv noteiktas partijas politisko perspektīvu Eiropas Kopienas politikas jautājumos, vai arī interesējas par Eiropas Savienības partiju politikas jautājumiem.
·	Reliģisko interešu pārstāvji Organizācijas, kas Eiropas Kopienas politikā pārstāv noteiktas reliģiskas kopienas viedokli.
·	Citas grupas Organizācijas, kuras nepieder nevienai no iepriekš minētajām kategorijām

Eiropas Komisijas strukturētās konsultatīvās institūcijas, kas konsultējas ar dažādām mērķa grupām, tai skaitā – pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Konsultatīvās institūcijas strukturētas trijos veidos:

- 1) alfabētiskā kārtībā;
- 2) pēc atbildīgā ģenerāldirektorāta;
- 3) pēc politikas jomām. Šī pēdējā struktūra ļauj ES ierēdņiem identificēt potenciālos konsultāciju partnerus. Datu bāzē norādītās politikas jomas:
 1. lauksaimniecība un lauku attīstība;
 2. konkurence;
 3. patērētāju tiesību aizsardzība;

4. kultūra;
5. attīstība;
6. ekonomika un finanses;
7. izglītība;
8. nodarbinātība;
9. enerģētika;
10. ES paplašināšanās;
11. uzņēmējdarbība;
12. vide;
13. ārpolitiskie sakari;
14. ārējā tirdzniecība;
15. zivsaimniecība;
16. veselība;
17. cilvēktiesības;
18. humanitārā palīdzība;
19. informācijas sabiedrība;
20. iekšējais tirgus;
21. justīcija un iekšlietas;
22. vispārējie ES politikas jautājumi;
23. eģionālā politika;
24. pētniecība,
25. sociālie jautājumi;
26. nodokļi;
27. transports.

Ne visās šajās jomās ir nodibinātas konsultatīvas institūcijas (piemēram, konkurences jomā šādu institūciju nav vispār), kamēr citās darbojas vairākas, daudzveidīgas institūcijas (piemēram, patērētāju tiesību aizsardzībā – 4 komitejas, 1 valde, 1 ekspertu grupa, kā arī 5 pastāvīgās konsultatīvās grupas, kuru darbība veltīta noteiktām patērētāju tiesību aizsardzības apakšnozarēm).

Terminam „pilsoniskās sabiedrības organizācijas” nav juridiskas definīcijas. ANO Ekonomiskā un sociālā komiteja¹³ šo terminu attiecina uz sekojošiem organizāciju veidiem:

¹³ UN Economic and Social Committee (ECOSOC)
http://www.ces.eu.int/pages/en/acs/SCO/SCO_accueil_en.htm

1. t.s. „spēlētāji darba tirgū” (piemēram, arodbiedrības, darba devēju federācijas, sauktas arī par sociālajiem partneriem);
2. organizācijas, kas pārstāv sociālās un ekonomikas jomas „spēlētājus”, kas nav sociālie partneri šā vārda tiešākajā nozīmē;
3. NVO (nevalstiskās organizācijas), kas apvieno cilvēkus kopīgam mērķim (piemēram, vides, cilvēktiesību organizācijas, patērētāju asociācijas, labdarības organizācijas, izglītības un apmācību organizācijas, utt.);
4. KBO (kopienā balstītas organizācijas), kas veidojas vietējā sabiedrībā un darbojas biedru interesēs (piemēram, jaunatnes organizācijas, ģimeņu asociācijas);
5. reliģiskās kopienas.¹⁴

Starptautiskie eksperti atzīst, ka nevalstiskais sektors, atšķirībā no privātā un publiskā sektora, cieš no nepietiekamas pārskatāmības. Arī statistiskās eksperti nereti pievērš nepietiekošu uzmanību nevalstiskajam sektoram, kas rada situāciju, ka klasifikācija nevalstiskajā sektorā attīstās lēnāk.

2001.gadā tika uzsākts pirmais starpnacionālais projekts, kurā iesaistījās Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Statistikas birojs, Džona Hopkinisa Pilsoniskās sabiedrības studiju centrs (*Johns Hopkins Center for Civil Society Studies*), Londonas Ekonomikas skolas Pilsoniskās sabiedrības centrs, nacionālie statistikas biroji, kā arī nevalstisko organizāciju eksperti. Pateicoties šai sadarbībai, tika formulētas jaunas vadlīnijas, kuru mērķis bija palīdzēt nacionālajiem statistikas birojiem izveidot konkrētu skatījumu par pilsoniskās organizācijas aktivitātēm. Galvenais mērķis bija radīt kopēju sistēmu, ar kuras palīdzību apkopot datus par dažādām valstīm, sekojot datiem par pilsoniskās sabiedrības organizācijām tādās jomās kā brīvprātīgo darbs, ienākumi, pakalpojumi, darbības joma. Šai informācijai būtu jāapvieno vienotā datu bāzē plašs pilsoniskās sabiedrības organizāciju spektrs, ietverot klīnikas, NVO, fondus, arodbiedrības, profesionālās asociācijas, dienas aprūpes centrus, u.c. Kopš šī klasifikatora (INCPO- *International Classification of Nonprofit Organizations*) izveides liela daļa valstu ieviesušas to savā klasifikācijas sistēmā.

Nevalstiskais sektors bieži vien tiek saukts arī par bezpeļņas, brīvprātīgo, neatkarīgo, pilsoniskās sabiedrības sektoru. Organizāciju tipi, kas tiek iekļauti šajā jēdzienā dažādās valstīs ir dažādi, piemēram, sporta un brīvā laika pavadīšanas klubi, mākslas un kultūras asociācijas, privātas skolas, izpētes institūti, slimnīcas, labdarības iestādes, reliģiskas organizācijas, humanitārās palīdzības iestādes, fondi un labdarības trestī. Visas šīs

organizācijas nereti ir nemanāmas daudzās ekonomiskajās statistikās, tādējādi pētniekiem rodas problēmas aptvert to darbības jomas.¹⁵

Informācijas nepietiekamība ir iemesls tam, kāpēc valstīs kopēji izmantotā Nacionālo pārskatu sistēma (*System of National Accounts - SNA*) sniedz nepilnīgus datus. Lielākoties, izmantojot SNA vadlīnijas, nacionālie statistikas biroji atdala tikai nedaudzas nevalstiskās organizācijas. SNA identificē sekojošas ārpus finansu sektora organizācijas: (a) ne-finanšu korporācijas, (b) finanšu korporācijas, (c) valdības, (d) mājsaimniecības un (e) bezpeļņas organizācijas.

SNA ir starptautisku vadlīniju apkopojums, kā mērķis ir attīstīt ekonomikas uzskaites sistēmu un veikt salīdzinošu valstu analīzi dažādās klasifikācijas jomās. 1993.gadā izveidotais SNA ir integrēts ietvars koncepcijām, definīcijām, klasifikācijai un tabulām – tie radīti, lai analītiski izmantojamā veidā klasificētu organizāciju darbības.¹⁶

Tā kā jau iepriekš ir noskaidrotas nevalstiskā sektora pazīmes, būtu nepieciešams izvirzīt vienu vai vairākas klasifikācijas shēmas, lai apzinātu dažādus organizācijas tipus, ko iekļauj definīcija.

Definēšana un klasifikācija ir cieši sasaistīti uzdevumi: pirmais identificē to, kas kopīgs grupas objektiem, bet otrais pievēršas tam, kā šīs grupas objekti savā starpā atšķiras. Tādējādi klasifikācija ļauj grupēt un sadalīt objektus, kam ir noteiktas kopējas pazīmes, bet kas atšķiras kādās dimensijās, tādā veidā iegūstot iespēju to salīdzināšanai savā starpā.

SNA identificē divas bāzes NVO klasifikācijai – vienu atbilstoši ekonomiskajām aktivitātēm, bet otru atbilstoši darbības mērķim.

Ekonomiskās aktivitātes klasifikācija ir vispārīga. Nevalstiskās organizācijas tiek iedalītas atbilstoši to ekonomiskās aktivitātes veidam, un tieši tāda pati klasifikācijas sistēma attiecas arī uz peļņas organizācijām. Piemēram, SNA identificē divas bāzes NVO klasifikācijai – ekonomisko un darbības mērķa. Ekonomiskās aktivitātes klasifikācija ir vispārīga un tiek izmantota gan peļņas, gan bezpeļņas organizāciju klasificēšanai. Starptautiskā standarta industriālā klasifikācija (*International Standard Industrial Classification - ISIC*) ir radīta ražošanas statistikas klasifikācijai un var tikt izmantota arī nevalstiskā sektora klasifikācijai, tomēr nesniedz pilnīgus datus.

¹⁴ Informācija par NVO klasifikāciju Eiropā no: A.Indriksone, projekts „Nevalstiskais sektors Latvijā – Eiropas Savienības dalībvalstīs”, Sorosa fonds – Latvija, Nevalstisko organizāciju centrs, 2003

¹⁵ Anheier, Helmut K. and Lester M. Salamon (2000). “Nonprofit Institutions and the Household Sector,” in *Household Accounting: Experience in Concepts and Compilation. Volume 1: Household Sector Accounts*. ST/ESA/STAT/SER.F/75. New York: United Nations, pp. 275-299.

¹⁶ Hoffmann, Eivind and Mary Chamie (1999). *Standard Statistical Classifications: Basic Principles*. Paper prepared for UN Statistical Commission, Thirtieth session, 1-5 March, New York.

Darbības mērķa klasifikācija ir specifiskāka. Īpaša klasifikācijas sistēma –Mājsaimniecības apkalpojošo bezpeļņas institūciju klasifikācija (*Classification of the Purposes of Nonprofit Institutions Serving Households - COPNI*) ir radīta tām nevalstiskajām institūcijām, kas kalpo saimniecībām. Latvijā klasifikāciju izstrādāšanas, ieviešanas un lietošanas kārtību nosaka Ministru kabineta 1998.gada 16.jūnija noteikumi Nr.122 „Noteikumi par vienoto ekonomiskās informācijas klasifikācijas sistēmu”, kas paredz bezpeļņas organizāciju darbības uzskaitē izmantot COPNI kodus.

Tomēr neviena no šīm klasifikācijas shēmām nevar tikt piemērota klasifikācijas sistēmu ieviešanai aptverot plašu nevalstisko sektoru, jo:

1. ISIC nepietiekami centrējas uz pakalpojumu industriju – pakalpojumiem, ko pamatā piedāvā NVO. Piemēram, ISIC *klases* – detalizētākais aktivitātes līmenis – sadalās tādās kategorijās kā publiskā administrācija un aizsardzība (L), izglītība (M), veselība un sociālais darbs (N), un citas sabiedriskās un pakalpojumu aktivitātes (O). Tomēr tas neatdala izglītības organizācijas, kas ir valsts, privātas un nevalstiskas.
2. COPNI nesniedz pilnīgu ieskatu dažādajās darbības jomās tām nevalstiskajām organizācijām, kas nav piesaistītas saimniecībām.¹⁷

Šīs problēmas radīja nepieciešamību izveidot jaunu klasifikācijas sistēmu – Starptautisko bezpeļņas organizāciju klasifikāciju (*International Classification of Nonprofit Organizations - ICNPO*). INCPO ir plaši izmantots, lai apkopotu un strukturētu datus plašā starptautiskā līmenī, iekļaujot valstis, kas atšķiras gan pēc politiskās, kulturālās, gan likumdošanas sistēmas, gan arī pēc nevalstiskā sektora lieluma un lomas.¹⁸

INCPO sistēma pēc izveidošanas tika testēta 11 valstīs, un, balstoties uz iegūto pieredzi, tika izdarīts secinājums, ka klasifikācijas sistēma spēj darboties, ņemot vērā atšķirības starp bezpeļņas grupām plašā valstu kopumā. INCPO uzskaita lielāko daļu nevalstiskā sektora apakšdivīziju dažādās valstīs. Tomēr arī šai sistēmai ir sava negatīvā puse – INCPO parasti netiek izmantots, lai klasificētu datus citos sektoros, tādējādi pastāv problēmas tā izmantošanai, lai salīdzinātu datus no nevalstiskā sektora ar datiem no citiem sektoriem.

1.2. INCPO klasifikators – klasifikācijas sistēma nevalstiskajam sektoram

Klasifikatora pamatā izmantots „ekonomiskās aktivitātes” princips, līdz ar to bezpeļņas institūcijas tiek diferencētas pēc pakalpojumu vai preču tipiem, kurus tās ražo vai nodrošina

¹⁷ Anheier, Helmut K. and Lester M. Salamon (2000). *Nonprofit Institutions and the Household Sector, in Household Accounting: Experience in Concepts and Compilation*. Volume 1: *Household Sector Accounts*. ST/ESA/STAT/SER.F/75. New York: United Nations, pp. 275-299.

¹⁸ Salamon, Lester M. and Helmut K. Anheier (1996). *The Emerging Nonprofit Sector*. Manchester and New York: Manchester University Press.

(piem. veselība, vides aizsardzība, izglītība). Institūcija tiek klasificēta pēc tās galvenās ekonomiskās aktivitātes, t.i., aktivitātes, kura ietver lielāko daļu (a) pievienotās vērtības, (b) bruto produkcijas (ja dati par pievienoto vērtību nav pieejami) vai (c) nodarbinātības (ja dati par (a) un (b) nav pieejami). Lai gan pamatā Starptautiskais bezpeļņas organizāciju klasifikators ir aktivitāšu klasifikācijas sistēma, tajā iekļauti arī atsevišķi „mērķa kritēriji”, kur to pieļauj aktivitāšu līdzība. Aktivitāšu un mērķu saplūšana ir raksturīga klasifikācijas sistēmu problēma.

Aptvertās vienības: ICNPO aptver visas vienības, kas ir identificētas kā tādas, kas varētu raksturot NVO sektoru.

ICNPO pamata struktūra: INCPO sistēma grupē bezpeļņas sektoru 12 aktivitātes grupās, ietverot vispārējo „Citur neklasificēts” grupu. Šīs 12 aktivitātes grupas ir iedalītas 30 apakšgrupās. Katrā apakšgrupā ir iedalītas noteiktas aktivitātes, bet INCPO mērķis nav standartizēt NVO aktivitāšu līmeni, jo starp valstīm pastāv dažādība.

Modulārā pieeja: ICNPO padara iespējamu organizāciju grupēšanos un pārgrupēšanos, lai varētu tālāk izpētīt nevalstiskā sektora komponentes un dimensijas, kas var būt svarīgas nacionāliem un salīdzinošiem mērķiem.

Svarīgs ir sadalījums starp „biedru pakalpojuma” un „sabiedrisko pakalpojumu” organizācijām. INCPO sistēmā nevalstiskā sektora biedru pakalpojumu komponentes ir viegli iedalītas, izveidojot apakšgrupas zem grupas 11 *Biznesa un profesionālās asociācijas, arodbiedrības*, apakšgrupām 1 200 *Sports* un 1 300 *Cita rekreācija*. Citām valstīm var būt plašāka biedru pakalpojuma koncepcija un ietvert grupu 10 *Reliģija* un apakšgrupu 7 300 *Politiskās organizācijas*.¹⁹

INCPO šādā kontekstā ir samērā viegli adaptējams atsevišķām valstīm, piemēram, vairākās Eiropas valstīs, kā Francijā, kur ir plašāka sociālās ekonomikas koncepcija, ietverot grupas, kas satur bezpeļņas vienības, kā, piemēram, apdrošināšanas sabiedrības, kooperatīvus.²⁰

Vadoties pēc nacionālā konteksta, ir iespējams veidot jaunas apakšgrupas vai mainīt jau pastāvošās.

Lai arī INCPO piedāvā ļoti vērtīgu un ērtu, praksē pārbaudītu NVO klasifikācijas metodi, ir nepieciešams to attiecināt uz citām klasifikācijas sistēmām, lai varētu veikt salīdzinājumus starp NVO un citām institucionālām vienībām, jo pastāvošie dati ir pieejami standarta

¹⁹ Salamon, Lester M. and Helmut K. Anheier (1997). *Toward a Common Classification*. In *Defining the Nonprofit Sector: A Cross-national Analysis*. Manchester and New York: Manchester University Press, pp.51-100.

²⁰ Archambault, Édith (1998). *European System of Accounts: The French Case*, Voluntas, Volume 9, Number 4 (December), pp. 375-383.

ekonomiskās klasifikācijas sistēmās (piemēram, ISIC, Rev.3, NACE, Austrālijas un Jaunzēlandes Standarta industriālā klasifikācija (ANZIC), NAICS, COPNI un COFOG).

Tabula 1 Starptautiskais bezpeļņas organizāciju klasifikators: grupas un apakšgrupas²¹

Grupas	Apakšgrupas
1. Kultūra un atpūta	1 100 Kultūra un māksla 1 200 Sports 1 300 Cita atpūta un sociālie klubi
2. Izglītība un pētniecība	2 100 Pamata un vidējā izglītība 2 200 Augstākā izglītība 2 300 Cita izglītība 2 400 Pētniecība
3. Veselība	3 100 Slimnīcas un rehabilitācija 3 200 Aprūpes nami 3 300 Garīgās veselības un garīgo slimību krīzes centri 3 400 Citi ar veselību saistīti pakalpojumi
4. Sociālie pakalpojumi	4 100 Sociālie pakalpojumi 4 200 Negadījumu seku likvidēšana un palīdzība 4 300 Uztura un ienākumu atbalsts
5. Vide	5 100 Vide 5 200 Dzīvnieku aizsardzība
6. Attīstība un mājokļu apgāde	6 100 Ekonomiskā, sociālā un kopienas (vietējās sabiedrības) attīstība 6 200 Mājokļu apgāde 6 300 Nodarbinātība un apmācības
7. Likumdošana, interešu aizstāvība un politika	7 100 Pilsoniskās un interešu aizstāvības organizācijas 7 200 Likumdošana un juridiskie pakalpojumi 7 300 Politiskās organizācijas
8. Filantropijas starpniecība un brīvprātīgā darba veicināšana	8 100 Fondi, kas sadala grantus 8 200 Citi filantropijas starpnieki un brīvprātīgā darba veicinātāji
9. Starptautiskās aktivitātes	9 100 Starptautiskās aktivitātes
10. Reliģija	10 100 Reliģiskās draudzes un asociācijas

²¹ Helen Stone Tice, Lester M. Salamon, Regina A. List, *Finding a Sacred Bard: Portraying the Global Non-Profit Sector in Official Statistics*, Johns Hopkins University Press, 2001, Baltimore, p.17

11. Biznesa un profesionālās asociācijas, arodbiedrības	11 100 Biznesa asociācijas 11 200 Profesionālās asociācijas 11 300 Arodbiedrības

1.3. ICNPO saistība ar citiem klasifikatoriem

1.3.1. INCPO kā ISIC papildinājums

Lai arī INCPO ir balstīts uz ISIC sistēmu, tas piedāvā daudz pilnīgāku nevalstiskā sektora specifikāciju.

1. ICNPO detalizē ISIC klases tabulācijas kategorijā N, Veselība un sociālais darbs, definējot atsevišķas grupas gan Veselības pakalpojumiem (INCPO grupa 3) un Sociālajiem pakalpojumiem (INCPO grupa 4). Tālāk tiek izdalīti garīgas aprūpes pakalpojumi (apakšgrupa 3 300), slimnīcas (apakšgrupa 3 100), aprūpes nami (apakšgrupa 3 200), kā arī citi veselības pakalpojumi (apakšgrupa 3 400).
2. ICNPO nodrošina ar sīkāku vairāku ISIC klašu sadalījumu, lai aptvertu dažādos nevalstisko organizāciju veidus, kas radušās pēdējo gadu laikā, piemēram, dabas aizsardzības organizācijas (ISIC tās ievieto sadaļā Veselība).²²
3. INCPO pievieno grupu 6: Attīstība un mājokļu apgāde, lai iekļautu NVO, kas ir ieņēmušas svarīgu lomu bezpeļņas sektorā attīstības valstīs, kurās tās kalpo kā nozīmīgas drošības jostas attīstības aktivitātēm. Šeit tiek iekļautas arī nelielu apjomu un kvazi-komerciālas vai finansu aktivitātes, kas ir saistītas ar ekonomisko attīstību.²³
4. INCPO pievieno klasi 8 100, Grantu piesaistes fondī, kas ietver organizācijas, kuru mērķis ir grantu piesaistīšana citām nevalstiskām organizācijām. Lai arī ISIC klasificē šādas organizācijas kā finansu iestādes, INCPO tās skata kā bezpeļņas, jo lielākoties tās nodarbojas ar finansu pārskaitīšanu citām organizācijām, pašām neveicot finansu operācijas.
5. INCPO pievieno grupu 9: Starptautisko aktivitāšu organizācijas, kas savas aktivitātes akcentē uz ārvalstīm. Šādas organizācijas veicina plašāku starpkultūru sadarbību. Tabula parāda, kā INCPO iekļaujas ISIC kategorijās, kas ir būtiskas NVO.²⁴

²² *Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts*, New York, United Nations, 2003, ST/ESA/STST/SER.F/91, p.20-25

²³ Fisher, Julie. *Nongovernments: NGOs and the Political Development of the Third World*. West Hartford, Connecticut: Kumarian Press 1998.

²⁴ *Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts*, New York, United Nations, 2003, ST/ESA/STST/SER.F/91, p.1-15

Tabula 2 ISIC aktivitāšu kodu sasaiste ar INPO kodiem²⁵

ISIC aktivitātes kods	Apraksts	INCPO apraksts ISIC klasei
8519	Citas veselības aprūpes aktivitātes	3 200 Aprūpes nami 3 300 Garīgās veselības un garīgo slimību krīzes centri 3 400 Citi ar veselību saistīti pakalpojumi
8532	Sociālais darbs bez regulējuma	3 300 Garīgās veselības un garīgo slimību krīzes centri 4 100 Sociālie pakalpojumi 4 200 Negadījumu seku likvidēšana un palīdzība 4 300 Uztura un ienākumu atbalsts 6 200 Mājokļu apgāde 6 300 Nodarbinātība un apmācības 7 200 Likumdošana un juridiskie pakalpojumi 8 200 Citi filantropijas starpnieki un brīvprātīgā darba veicinātāji
9199	Aktivitātes citām dalībības organizācijām	1 100 Kultūra un māksla 1 300 Cita atpūta un sociālie klubi 5 100 Vide 6 100 Ekonomiskā, sociālā un kopienas (vietējās sabiedrības) attīstība 6 200 Mājokļu apgāde 7 100 Pilsoniskās un interešu aizstāvības organizācijas 8 200 Citi filantropijas starpnieki un brīvprātīgā darba veicinātāji

1.3.2. INCPO sasaiste ar Starptautisko ekonomisko aktivitāšu standarta industriālo klasifikāciju (ISIC) un Mājsaimniecības apkalpojošo bezpeļņas organizāciju klasifikatoru (COPNI)

Lai arī INPO piedāvā ērtu, pārbaudītu metodi NVO klasifikācijai, ir nepieciešams to savietot ar citām klasifikācijas sistēmām, lai veicinātu salīdzinājumus starp nevalstisko sektoru un citām institucionālām vienībām, jo pastāvošie dati pamatā ir pieejami standarta ekonomiskā klasifikācijā (piemēram, NACE, ISIC, Rev.3, COPNI, COFOG).

Klasifikācija pēc mērķa. Noderīgi būtu izmantot sistēmu, kas klasificē NVO pēc to darbības mērķiem. Mērķa klasifikācijai pareizā izvēlē būtu COPNI, kas tiek izmantots, lai klasificētu organizācijas pēc to sociālekonomiskajiem mērķiem. COPNI un tam līdzīgās klasifikācijas sistēmas identificē kopējus sociālus mērķus, piemēram, veselību, izglītību, kultūru, kas aptver

²⁵ Ibid, p.29

visus ekonomikas sektorus, kā arī identificē sektoram specifiskus mērķus. Šīs klasifikācijas sistēmas ir harmonizētas ar citām starptautiskām klasifikācijas sistēmām, kā, piemēram, Starptautisko izglītības klasifikācijas standartu (*ISCED - International Standard Classification of Education*) vai Vides aizsardzības aktivitāšu klasifikatoru (*CEPA-Classification of Environmental Protection Activities*).

Tabula 1, Tabula 2 un Tabula 3 piedāvā korelāciju starp INCPO un ISIC, Rev.3, kā arī starp INCPO un COPNI kodiem. Šīs tabulas var izmantot, ja rodas nepieciešamība pēc NVO realokācijas aktivitātes un mērķa kategorijās salīdzinājumam ar citiem ekonomikas sektoriem.²⁶

Tabula 3 Korelācija starp INCPO un ISIC, Rev.3²⁷

INCPO klase	Apraksts	ISIC, Rev.3 klase	Apraksts
Grupa 1 1 100	Kultūra un atpūta Kultūra un māksla	2211 2212 2213 2219 9199 9211 9213 9214	Grāmatu, brošūru izdošana, citas publikācijas Laikrakstu, žurnālu un periodikas izdošana Ierakstīto mediju publicēšana Cita publicēšana Citu dalības organizāciju aktivitātes, u.c. Kinofilmu un video izgatavošana un izplatīšana Radio un televīzijas aktivitātes Dramatiskā māksla, mūzika un citas mākslas aktivitātes
1 200 1 300	Sports Cita atpūta un sociālie klubi	9231 9232 9233 9241 9199 9249	Bibliotēku un arhīvu aktivitātes Muzeju aktivitātes un vēsturisko vietu un celtnu saglabāšana Botāniskie un zooloģiskie dārzi un dabas rezervāciju aktivitātes Sporta aktivitātes Citu dalības organizāciju aktivitātes, u.c. Citas atpūtas aktivitātes
Grupa 2 2 100 2 200 2 300 2 400	Izglītība un pētniecība Pamata un vidējā izglītība Augstākā izglītība Cita izglītība Pētniecība	8010 8021 8030 8022 8090 7310 7320	Pamatizglītība Vispārējā vidējā izglītība Augstākā izglītība Tehniskā un brīvdienu vidējā izglītība Pieaugušo un cita izglītība Pētniecība un eksperimentālā attīstība dabas zinātnēs un inženierzinātnēs Pētniecība un eksperimentālā attīstība sociālajās zinātnēs un humanitārajās zinātnēs
Grupa 3 3 100 3 200	Veselība Slimnīcas un rehabilitācija Aprūpes nami	8511 8519	Slimnīcu aktivitātes Citas sabiedrības veselības aktivitātes

²⁶ Ibid, p.33-34

²⁷ Ibid, p.36-38

3 300	Garīgās veselības un garīgo slimību krīzes centri	8511 8512 8519 8532	Slimnīcu aktivitātes Medicīniskās un zobārstniecības aktivitātes Citas sabiedrības veselības aktivitātes
3 400	Citi ar veselību saistīti pakalpojumi	8512 8519 9000	Medicīniskās un zobārstniecības aktivitātes Citas sabiedrības veselības aktivitātes Kanalizācijas un atkritumu apsaimniekošanas, sanitārās un citas aktivitātes
Grupa 4	Sociālie pakalpojumi		
4 100	Sociālie pakalpojumi	8531 8532	Sociālais darbs ar akomodāciju Sociālais darbs bez akomodācijas
4 200	Negadījumu seku likvidēšana un palīdzība	8532	Sociālais darbs bez akomodācijas
4 300	Uztura un ienākumu atbalsts	7523 8532	Sabiedriskās kārtības un drošības aktivitātes Sociālais darbs bez akomodācijas
Grupa 5	Vide		
5 100	Vide	9000	Kanalizācijas un atkritumu apsaimniekošanas, sanitārās un citas aktivitātes
		9199 9233	Citu dalības organizāciju aktivitātes, u.c. Botāniskie un zooloģiskie dārzi un dabas rezervāciju aktivitātes
5 200	Dzīvnieku aizsardzība	0140 8520 9233	Agrokultūras, dzīvnieku un zemkopības pakalpojumu aktivitātes, izņemot veterinārās aktivitātes Veterinārās aktivitātes Botāniskie un zooloģiskie dārzi un dabas rezervāciju aktivitātes
Grupa 6	Attīstība un mājokļu apgāde		
6 100	Ekonomiskā, sociālā un kopienas (vietējās sabiedrības) attīstība	4520 4530 4540 6519 7414	Noteiktu konstrukciju celšana, civilā inženierija Instalāciju celšana Celtņu komplektēšana Cita monetārā starpniecība Biznesa un menedžmenta konsultāciju aktivitātes
6 200	Mājokļu apgāde	7421 9199 4510 4520 4530 4540 7010	Arhitektūras un inženierijas aktivitātes un atbilstošas tehniskās konsultācijas Citu dalības organizāciju aktivitātes, u.c. Būvlaukumu sagatavošana Noteiktu konstrukciju celšana, civilā inženierija Instalāciju celšana Celtņu komplektēšana Nekustamā īpašuma aktivitātes ar privātu vai īrētu īpašumu
6 300	Nodarbinātība un apmācības	7020 8532 9199 8090 8532	Nekustamā īpašuma aktivitātes uz kontrakta bāzes Sociālais darbs bez akomodācijas Citu dalības organizāciju aktivitātes, u.c. Pieaugušo un cita izglītība Sociālais darbs bez akomodācijas
Grupa 7	Likumdošana, interešu aizstāvība un politika		
7 100	Pilsoniskās un interešu aizstāvības organizācijas	9199	Citu dalības organizāciju aktivitātes, u.c.

7 200	Likumdošana un juridiskie pakalpojumi	7411 7523 8532	Likumiskās aktivitātes Sabiedriskās kārtības un drošības aktivitātes Sociālais darbs bez akomodācijas
7 300	Politiskās organizācijas	9192	Politisko organizāciju aktivitātes
Grupa 8	Filantropijas starpniecība un brīvprātīgā darba veicināšana Fondi, kas sadala grantus Citi filantropijas starpnieki		
8 100		6599	Cita finansu starpniecība
8 200	un brīvprātīgā darba veicinātāji	8532 7499 9199 9249	Sociālais darbs bez akomodācijas Citas uzņēmējdarbības aktivitātes Citu dalības organizāciju aktivitātes, u.c. Citas atpūtas aktivitātes
Grupa 9	Starptautiskās aktivitātes		
9 100	Starptautiskās aktivitātes	9199	Citu dalības organizāciju aktivitātes, u.c.
Grupa 10	Reliģija		
10 100	Reliģiskās draudzes un asociācijas	9191	Reliģisko organizāciju aktivitātes
Grupa 11	Biznesa un profesionālās asociācijas, arodbiedrības		
11 100	Biznesa asociācijas	9111	Biznesa un darba devēju organizāciju aktivitātes
11 200	Profesionālās asociācijas	9112	Profesionālo organizāciju aktivitātes
11 300	Arodbiedrības	9120	Arodbiedrību aktivitātes

Tabula 4 Korelācija starp INCPO un COPNI kodiem²⁸

INCPO klase	Apraksts	COPNI grupa	Apraksts
Grupa 1	Kultūra un atpūta		
1 100	Kultūra un māksla	03.2	Kultūras pakalpojumi
1 200	Sports	03.1	Atpūtas un sporta aktivitātes
1 300	Cita atpūta un sociālie klubi	03.1	Atpūtas un sporta aktivitātes
Grupa 2	Izglītība un pētniecība		
2 100	Pamata un vidējā izglītība	04.1 04.2	Pirmsskolas un pamatizglītība Vidējā izglītība
2 200	Augstākā izglītība	04.3 04.4	Pēc-vidusskolas, neterciārā izglītība Terciārā izglītība
2 300	Cita izglītība	04.5	Izglītība, kas nav definējama pēc līmeņa
2 400	Pētniecība	04.7 02.5 04.6 05.2 08.2 09.2	Citi izglītības pakalpojumi Pētniecība un attīstība veselības jomā Pētniecība un attīstība izglītības jomā Pētniecība un attīstība sociālajā aizsardzībā Pētniecība un attīstība vides aizsardzībā Pētniecības un attīstības pakalpojumi
Grupa 3	Veselība		
3 100	Slimnīcas un rehabilitācija	02.3	Slimnīcu pakalpojumi
3 200	Aprūpes nami	02.3	Slimnīcu pakalpojumi
3 300	Garīgās veselības un garīgo slimību krīzes centri	02.2 02.3	Ambulatorie pakalpojumi Slimnīcu pakalpojumi
3 400	Citi ar veselību saistīti	02.1	Medicīnas produkti, ierīces un aprīkojums

²⁸ Ibid, p.39-40

	pakalpojumi	02.2 02.4 02.6	Ambulatorie pakalpojumi Sabiedrības veselības pakalpojumi Citi veselības pakalpojumi
Grupa 4	Sociālie pakalpojumi		
4 100	Sociālie pakalpojumi	05.1	Sociālās aizsardzības pakalpojumi
4 200	Negadījumu seku likvidēšana un palīdzība	05.1	Sociālās aizsardzības pakalpojumi
4 300	Uztura un ienākumu atbalsts	05.1	Sociālās aizsardzības pakalpojumi
Grupa 5	Vide		
5 100	Vide	08.1	Vides aizsardzība
5 200	Dzīvnieku aizsardzība	08.1 09.1	Vides aizsardzība Pakalpojumi
Grupa 6	Attīstība un mājokļu apgāde		
6 100	Ekonomiskā, sociālā un kopienas (vietējās sabiedrības) attīstība	05.1 09.1	Sociālās aizsardzības pakalpojumi Pakalpojumi
6 200	Mājokļu apgāde	01.0	Mājokļu apgāde
6 300	Nodarbinātība un apmācības	04.5 05.1	Izglītība, kas nav definējama pēc līmeņa Sociālās aizsardzības pakalpojumi
Grupa 7	Likumdošana, interešu aizstāvība un politika		
7 100	Pilsoniskās un interešu aizstāvības organizācijas	09.1	Pakalpojumi
7 200	Likumdošana un juridiskie pakalpojumi	09.1	Pakalpojumi
7 300	Politiskās organizācijas	07.1	Politisko partiju pakalpojumi
Grupa 8	Filantropijas starpniecība un brīvprātīgā darba veicināšana		
8 100	Fondi, kas sadala grantus	04.7 09.1 02.5 04.6 05.2 08.2 09.2	Citi izglītības pakalpojumi Pakalpojumi Pētniecība un attīstība veselības jomā Pētniecība un attīstība izglītības jomā Pētniecība un attīstība sociālajā aizsardzībā Pētniecība un attīstība vides aizsardzībā Pētniecības un attīstības pakalpojumi
8 200	Citi filantropijas starpnieki un brīvprātīgā darba veicinātāji	09.1	Pakalpojumi
Grupa 9	Starptautiskās aktivitātes		
9 100	Starptautiskās aktivitātes	09.1	Pakalpojumi
Grupa 10	Reliģija		
10 100	Reliģiskās draudzes un asociācijas	06.0	Reliģija
Grupa 11	Biznesa un profesionālās asociācijas, arodbiedrības		
11 100	Biznesa asociācijas	09.1	Pakalpojumi
11 200	Profesionālās asociācijas	07.3	Profesionālo organizāciju pakalpojumi
11 300	Arodbiedrības	07.2	Darba organizāciju pakalpojumi

1.3.3. INCPO kategoriju apraksts

1. grupa “Kultūra un atpūta”

1 100 Kultūra un māksla

Mediji un komunikācija. Informācijas sagatavošana un izplatīšana, komunikācija. Te iekļaujamas radio stacijas un TV kanāli, grāmatu, žurnālu, avīžu un ziņu lapu publicēšana, filmu producēšana un bibliotēkas.

Vizuālā māksla, arhitektūra, keramika. Vizuālās mākslas objektu un arhitektūras radīšana, izplatīšana un izstādīšana. Iekļauj tēlniecību, foto klubus, glezniecību, zīmēšanu, dizaina centrus un arhitektūras apvienības.

Skatuves māksla. Skatuves mākslas centri, kompānijas un biedrības – iekļauj teātri, deju kolektīvus, baletu, operu, orķestrus, korus un mūzikas ansambļus.

Vēstures, literārās un humanitāro zinātņu biedrības. Humanitāro zinību veicināšana un izvērtēšana, vēstures un kultūras mantojuma aizsardzība, vēsturisku notikumu pieminēšana – iekļauj vēstures biedrības, dzejas un literārās biedrības, valodu asociācijas, grāmatu draugu biedrības, kara memoriālās biedrības un memoriālos fondus, asociācijas.

Muzeji. Vispārīgie un specializētie muzeji, kas ietver mākslu, vēsturi, zinātņi, tehnoloģijas un kultūru.

Zooloģiskie dārzi un akvāriji.

1 200 Sports

Amatieru sporta nodarbību nodrošināšana, treniņi, fiziskā sagatavotība un sporta sacensību pakalpojumi; iekļauj arī fitnesa un veselīga dzīvesveida centrus.

1 300 Cita atpūta un sociālie klubi

Atpūta un sociālie klubi. Nodrošina telpas un/vai pakalpojumu brīvā laika pavadīšanas aktivitātēm indivīdiem un sabiedrībai – iekļauj spēļu laukumu asociācijas, lauku klubus, sieviešu un vīriešu klubus, tūrisma klubus un atpūtas klubus.

Pakalpojumu klubi. Biedru organizācijas, kas sniedz pakalpojumus biedriem un vietējai sabiedrībai.

2. grupa “Izglītība un pētniecība”

2 100 Pamata un vidējā izglītība

Pirmsskolas, pamata un vidējā izglītība. Iekļauj arī bezpeļņas pirmsskolas organizācijas, kas nav bērnodārzi.

2 200 Augstākā izglītība

Augstākā izglītība, tai skaitā akadēmisko grādu piešķiršana. Iekļauj universitātes, uzņēmējdarbības vadības skolas, juridiskās skolas un medicīnas skolas.

2 300 Cita izglītība

Interesu / profesionāli tehniskās skolas. Tehniskā un interešu izglītība, kas īpaši vērsta uz nodarbinātības veicināšanu. Iekļauj amatniecības skolas, tiesību zinātņu apmācības un sekretāru skolas.

Pieaugušo / tālākizglītība. Institūcijas, kas piedāvā izglītību un apmācības papildus formālajai izglītības sistēmai – iekļauj studiju turpināšanas / specializācijas skolas, vakara kursus un sponsorētās rakstpratības un lasīšanas programmas.

2 400 Pētniecība

Medicīniskā pētniecība. Pētniecība medicīnas laukā, tai skaitā noteiktu slimību, medicīnisko problēmu un medicīnas disciplīnu izpēte.

Zinātne un tehnoloģija. Pētījumi fizikā un dabaszinātnēs, inženierijā un tehnoloģijā.

Sociālās zinātne, politikas pētījumi. Pētījumi un analīze sociālo zinātņu un sabiedriskās politikas jomās.

3. grupa “Veselība”

3 100 Slimnīcas un rehabilitācija

Slimnīcas. Primārā stacionārā medicīniskā aprūpe un ārstēšana.

Rehabilitācija. Stacionārā veselības aprūpe un rehabilitācijas terapijas indivīdiem ar fiziskām problēmām, kas radušās ievainojuma, ģenētiska defekta vai slimības rezultātā, un nepieciešama fizioterapija vai citi aprūpes veidi.

3 200 Aprūpes nami

Aprūpes nami. Stacionāra atveseļošanas aprūpe, kā arī primārā veselības aprūpe. Iekļauj veco ļaužu namus, kā arī aprūpes namus cilvēkiem ar smagas formas invaliditāti.

3 300 Garīgās veselības un krīzes centri

Psihiatriskās slimnīcas. Garīgo slimnieku stacionārā aprūpe un ārstēšana.

Garīgās veselības aprūpe. Ambulatora aprūpe pacientiem ar garīgās veselības traucējumiem. Iekļauj vietējos garīgās veselības centrus un pagaidu uzturēšanās namus.

Krīzes centri. Ambulatori pakalpojumi un konsultācijas akūtu garīgās veselības traucējumu gadījumos. Iekļauj pašnāvību novēršanu un atbalstu vardarbības upuriem.

3 400 Citi ar veselību saistīti pakalpojumi

Sabiedrības veselība un veselības izglītība. Sabiedrības veselības veicināšana un izglītošana par veselības jautājumiem. Iekļauj potenciālu veselību apdraudošu faktoru pārbaudi, pirmās palīdzības sniegšanas apmācības, ģimenes plānošanas pakalpojumus.

Ārstēšana, galvenokārt ambulatora. Organizācijas, kas galvenokārt nodrošina ambulatorus veselības pakalpojumus – klīnikas, potēšanas centri, u.c.

Rehabilitācijas medicīnas pakalpojumi. Ambulatora terapeitiska aprūpe – tai skaitā homeopātijas centri, jogas klīnikas un fizioterapijas centri.

Ārkārtas medicīniskie pakalpojumi. Pakalpojumi personām, kam nepieciešama neatliekama palīdzība. Iekļauj ambulatoros pakalpojumus un ātro palīdzību, šoka / traumu programmas.

4. grupa “Sociālie pakalpojumi”

4 100 Sociālie pakalpojumi

Bērnu labklājība, pakalpojumi bērniem un bērnudārzi. Pakalpojumi bērniem, adopcijas pakalpojumi, bērnu attīstības centri, audžuģimenes, zīdaiņu aprūpe.

Pakalpojumi jauniešiem un jauniešu labklājība. Pakalpojumi jauniešiem, - tai skaitā noziedzības novēršana, pusaudžu grūtniecības novēršana, skolas apmeklēšanas veicināšana, jaunatnes centri, klubi un nodarbinātības programmas jauniešiem, piemēram, skauti, gaidas, u.c.

Pakalpojumi ģimenēm. Tai skaitā ģimenes konsultācijas, vecāku izglītība, palīdzības iestādes vientuļajiem vecākiem, kā arī ģimenes krīzes centri un pakalpojumi vardarbības novēršanai ģimenēs.

Pakalpojumi cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Tai skaitā specializētie nami, kuri nav aprūpes nami (skat. iepriekš), transporta pakalpojumi, atpūtas un citi specializēti pakalpojumi.

Pakalpojumi gados vecākiem cilvēkiem. Organizācijas, kas nodrošina geriatrisko aprūpi, tai skaitā aprūpe mājās, uzkopšanas pakalpojumi, transporta un atpūtas pakalpojumi, ēdiena piegādes programmas un citi pakalpojumi vecākajiem iedzīvotājiem (šajā kategorijā netiek iekļauti veco ļaužu nami un pansionāti).

Pašpalīdzība un citi personiskie sociālie pakalpojumi. Programmas un pakalpojumi, lai veicinātu pašpalīdzību un personisko attīstību. Tai skaitā atbalsta grupas, individuālās konsultācijas, kredīta konsultācijas un naudas plānošanas pakalpojumi.

4 200 Negadījumu seku likvidēšana un palīdzība

Negadījumu un katastrofu novēršana/kontrole. Organizācijas, kas darbojas, lai novērstu, paredzētu, kontrolētu negadījumus un atvieglotu to izraisītās sekas, sniegtu palīdzību negadījumu upuriem – brīvprātīgie ugunsdzēsēji, glābšanas laivu pakalpojumi, u.c.

Īslaicīga patvēruma vietas. Organizācijas, kas sniedz īslaicīgu pajumti bezpajumtniekiem. Te iekļauti arī ceļotāju palīdzības centri un pagaidu mājokļu nodrošināšana.

Palīdzība bēgļiem. Organizācijas, kas nodrošina pārtiku, apģērbu, pajumti un pakalpojumus bēgļiem un imigrantiem.

4 300 Uztura un ienākumu atbalsts

Uztura un ienākumu atbalsts – organizācijas, kas sniedz palīdzību naudā un cita veida tiešo palīdzību personām, kas nespēj sev nodrošināt iztiku.

Materiālā palīdzība. Organizācijas, kas nodrošina pārtiku, apģērbu, transportu un citas palīdzības formas – tai skaitā pārtikas bankas un apģērbu sadales centri (piemēram, Pestīšanas armija).

5. grupa “Vide”

5 100 Vide

Piesārņojuma samazināšana un kontrole. Organizācijas, kas darbojas, lai saglabātu tīru gaisu, ūdeni, samazinātu un novērtu trokšņa piesārņojumu, nodrošinātu radiācijas kontroli, bīstamo atkritumu un toksisko vielu pareizu uzglabāšanu un apstrādi, cieto atkritumu apstrādi un atkritumu pārstrādāšanas un otrreizējās izmantošanas programmas.

Dabas resursu saglabāšana un aizsardzība. Dabas resursu (zemes, ūdens, enerģijas, augu resursu) saglabāšana vispārpieejamā statusā un sabiedrības priekam.

Vides uzkopšana, atklātu teritoriju veidošana. Botāniskie dārzi, hortikultūru programmas, ainavu arhitektu pakalpojumi, organizācijas, kas realizē programmas pret sadzīves atkritumu izmētāšanu, parku, zaļo zonu un atklātu, sabiedrisku teritoriju saglabāšanas programmas pilsētās un laukos. Pilsētu un lielceļu apzaļumošanas programmas.

5 200 Dzīvnieku aizsardzība

Dzīvnieku aizsardzība un labklājība. Pakalpojumi, kas iekļauj dzīvnieku patversmes un biedrības par humānu attieksmi pret dzīvām radībām.

Savvaļas dzīvnieku saglabāšana un aizsardzība. Tai skaitā rezervāti, liegumi.

Veterinārie pakalpojumi. Dzīvnieku slimnīcas un pakalpojumi, kas aprūpē mājdzīvniekus.

6. grupa “Attīstība un mājokļu apgāde”

6 100 Ekonomiskā, sociālā un kopienas (vietējās sabiedrības) attīstība

Kopienas un apkaimes organizācijas, kas darbojas, lai uzlabotu dzīves kvalitāti vietējā līmenī – noteiktas kopienas vai apkaimes robežās, piemēram, vietējās attīstības organizācijas un mazturīgo kooperatīvi.

Ekonomiskā attīstība. Programmas un pakalpojumi, lai uzlabotu ekonomisko infrastruktūru un kapacitāti – tai skaitā ceļus, finanšu pakalpojumus (piemēram, kredītu vai uzkrājumu asociācijas), uzņēmējdarbības programmas, tehniskās un vadības konsultācijas, palīdzības programmas lauku attīstībai.

Sociālā attīstība. Organizācijas, kas darbojas, lai uzlabotu institucionālo infrastruktūru un sociālo problēmu mazināšanas kapacitāti, kā arī vispārējo sabiedrības labklājību.

6 200 Mājokļu apgāde

Mājokļu apgādes asociācijas. Mājokļu attīstība, būvniecība, aprūpe, izīrēšana, finansēšana un atjaunošana.

Palīdzība mājokļa apgādē. Organizācijas, kas sniedz mājokļa meklēšanas pakalpojumus, ar mājokļiem saistītus juridiskos pakalpojumus un līdzīgu palīdzību.

6 300 Nodarbinātība un apmācības

Aroda apmācības programmas. Organizācijas, kas sniedz un atbalsta mācekļu programmas, prakses, apmācību darba vietā un citas apmācības programmas.

Profesijas izvēles konsultācijas. Karjeras konsultācijas, profesionālā orientācija, testēšana un līdzīgi pakalpojumi.

Profesionālā rehabilitācija. Organizācijas, kas veicina pašnodrošinātību un ienākumu gūšanu ar apmācību un nodarbinātības palīdzību.

7. grupa “Likumdošana, interešu aizstāvība un politika”

7 100 Pilsoniskās un interešu aizstāvības organizācijas

Interešu aizstāvības organizācijas. Organizācijas, kas aizstāv noteiktu cilvēku grupu intereses, piemēram, cilvēku ar īpašām vajadzībām, vecāka gada gājuma cilvēku, sievietes, bērnu intereses.

Pilsonisko tiesību asociācijas. Organizācijas, kas darbojas, lai aizsargātu individuālās pilsoniskās un cilvēktiesības.

Etniskās asociācijas. Organizācijas, kas aizstāv intereses vai sniedz pakalpojumus indivīdiem, kuri pieder noteiktai etniskai grupai.

Pilsoniskās asociācijas. Programmas un pakalpojumi, kas veicina pilsonisko/ valstisko domāšanu un attieksmi.

7 200 Likumdošana un juridiskie pakalpojumi

Juridiskie pakalpojumi, tai skaitā konsultācijas un palīdzība domstarpību risināšanā un ar tiesu saistītos jautājumos.

Noziegumu novēršana un sabiedriskā politika. Noziegumu profilakse – drošības un piesardzības pasākumu popularizēšana sabiedrībā.

Likumpārkāpēju rehabilitācija. Programmas un pakalpojumi, lai integrētu likumpārkāpējus sabiedrībā. Tai skaitā pagaidu mājokļi, nosacītās notiesāšanas programmas, alternatīvas cietumiem.

Atbalsts upuriem. Pakalpojumi, konsultācijas un padomi noziegumu upuriem.

Patērētāju tiesību aizsardzības asociācijas. Patērētāju tiesību aizsardzība un produktu kontrole, kā arī kvalitātes uzlabošana.

7 300 Politiskās organizācijas

Politiskās partijas un organizācijas. Aktivitātes un pakalpojumi, lai atbalstītu noteiktu kandidātu iecelšanu politiskā amatā, tai skaitā informācijas izplatīšana, sabiedriskās attiecības un ziedojumu vākšana politiskiem mērķiem.

8. grupa “Filantropijas starpniecība un brīvprātīgā darba veicināšana”

8 100 Fondi, kas sadala grantus

Privāti fondi, tai skaitā korporatīvi fondi, kopienas fondi un neatkarīgi sabiedriski fondi.

8 200 Citi filantropijas starpnieki un brīvprātīgā darba veicinātāji

Atbalsts brīvprātīgajam darbam un tā veicināšana. Organizācijas, kas piesaista, apmāca un ievieto brīvprātīgos citās organizācijās/ institūcijās, veicina brīvprātīgo darbu un laika ziedošanu.

Finanšu līdzekļu piesaistes organizācijas. Apvienotas, kolektīvas organizācijas, kas piesaista līdzekļus, tai skaitā loterijas.

9. grupa “Starptautiskās aktivitātes”

9 100 Starptautiskās aktivitātes

Apmaiņas/ draudzības/ kultūras programmas. Programmas un pakalpojumi ar mērķi veicināt savstarpējo cieņu un draudzību starptautiskā līmenī.

Attīstības sadarbības asociācijas. Programmas un projekti, kas veicina sociālo un ekonomisko attīstību ārvalstīs.

Starptautiskās katastrofu seku likvidēšanas un palīdzības organizācijas, kas vāc, šķiro un nogādā palīdzības līdzekļus citām valstīm, kas cietušas kādā katastrofā.

Starptautiskās cilvēktiesību un miera organizācijas. Organizācijas, kas veicina un pārrauga cilvēktiesību ievērošanu un miera uzturēšanu starptautiskā līmenī.

10. grupa “Reliģija”

10 100 Reliģiskās draudzes un asociācijas

Draudzes. Baznīcas, sinagogas, mošejas, tempļi, svētnīcas, klosteri, garīgie semināri un līdzīgas organizācijas, kas pauž reliģiskus uzskatus un nodrošina reliģiskās ceremonijas un rituālus.

Draudžu asociācijas. Reliģisku draudžu asociācijas un organizācijas, kas popularizē reliģiskos uzskatus un nodrošina reliģisko kalpošanu un rituālus.

11. grupa “Biznesa un profesionālās asociācijas, arodbiedrības”

11 100 Biznesa asociācijas

Biznesa asociācijas. Organizācijas, kas atbalsta, regulē un aizstāv noteiktu biznesa nozaru intereses, piemēram, ražotāju asociācijas, lauksaimnieku asociācijas, komercbanku asociācijas.

11 200 Profesionālās asociācijas

Profesionālās asociācijas. Organizācijas, kas atbalsta, regulē un aizstāv noteiktas profesijas pārstāvju intereses, piemēram, mediķu asociācijas.

11 300 Arodbiedrības

Arodbiedrības. Organizācijas, kas atbalsta, regulē un aizstāv darbinieku tiesības un intereses.

12. grupa “Iepriekš neklasificēts ”

12 100 Iepriekš neklasificēts²⁹

²⁹ Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts (2003), New York, United Nations, ST/ESA/STST/SER.F/91, p.50-80

2. ĀRVALSTU PIEREDZE NEVALSTISKĀ SEKTORA KLASIFIKĀCIJĀ

2.1. Ungārija³⁰

Ungārijā NVO klasifikāciju veic valsts finansētas un uzturētas organizācijas - Ungārijas Centrālais statistikas birojs (*Hungarian Central Statistical Office - HCSO*) un Valsts Reģistru departaments (*Department of National Accounts*).

Valstī ir izstrādāta bezpeļņas organizāciju datu bāze (*HCSO's database* jeb *The register of the Central Statistical Office*), ko uztur Ungārijas Centrālais statistikas birojs (UCSB). Datu bāzē organizācijas tiek grupētas atbilstoši to galvenajai aktivitātei 18 galvenajās grupās, 62 grupās un gandrīz 200 apakšgrupās (atbilstoši Starptautiskajam bezpeļņas organizāciju klasifikatoram, kas pielāgots Ungārijas vajadzībām). Datu bāzē iekļauta informācija par organizāciju nosaukumiem, adresēm, pievienoti organizāciju aktivitāšu apraksti, oficiālie pārstāvji un tiesas reģistrācijas numuri.

Lai iegūtu informāciju datu bāzei, ir izstrādātas NVO aptaujas anketas, kā arī tiek izmantoti tiesu reģistra dati par jaunreģistrētajām organizācijām, Centrālā statistikas biroja darbinieku personiskie kontakti, tiek rīkoti dažādi NVO pasākumi. Šim nolūkam tiek realizēta individuāla informācijas precizēšana un papildināšana, sazinoties ar atsevišķām organizācijām, kā arī, saskaņojot datus ar ministriju, valsts iestāžu, pašvaldību reģistriem, datu bāzēm, NVO koalīciju un jumta organizāciju apkopoto informāciju.

Pēc sociālistiskā režīma sabrukuma Ungārijā tika ieviesta attīstīto valstu ekonomiskās informācijas sistēma, ar kuras palīdzību kā ungāru, tā ārvalstu novērotāji varēja salīdzināt ES kandidātvalstu ekonomisko attīstību. Tika pieņemti Nacionālo pārskatu sistēmas (*SNA - System of National Accounts*), statistikas standarti, kā arī šīs sistēmas Eiropas versija (*ESA - European System of Accounts*). Aprēķinot valsts ekonomisko izaugsmi, *SNA* un *ESA* kategorizē ekonomiskās vienības piecos institucionālos sektoros: nefinansiālo korporāciju sektors, finansiālo korporāciju sektors, vispārējais valsts sektors, mājsaimniecību sektors, un bezpeļņas institūcijas, kas sniedz pakalpojumus mājsaimniecībām (*nonprofit institutions serving households - NPISH*). Sociālisma laikā pēdējā kategorija netika fiksēta, jo tās ekonomiskā nozīme bija niecīga. 1991. gadā Ungārijas Centrālais statistikas birojs secināja, ka nav pieejami pilnīgi un precīzi dati par bezpeļņas organizācijām, tādēļ 1992. gadā tika nodibināta statistikas biroja apakšnodaļa, kuras uzdevums bija savākt plaša spektra datus par bezpeļņas organizācijām Ungārijā.

Datu apkopšanas galvenais mērķis bija Ungārijas Centrālajam statistikas birojam sadarbībā ar Valsts Reģistru departamentu novērtēt bezpeļņas sektora ieguldījumu valsts ekonomikā.

Tā kā sociāli ekonomiskās pārmaiņas mazināja sabiedrības ticību tam, ka valsts sektors spēj efektīvi atrisināt problēmas, pieauga bezpeļņas sektora nozīme, kas kalpoja par iemeslu šādas sistēmas attīstības nepieciešamībai. To jo īpaši ietekmēja visai ierobežotās zināšanas par bezpeļņas organizāciju skaitu, aktivitāšu struktūrām, ekonomisko spēku un ekonomiskajām īpašībām.

Bezpeļņas organizācijas definīcija Ungārijas statistikā ir balstīta uz šādiem principiem:

- (a) organizācijai ir jābūt papildus līdzekļus nesadalošai (ja tādi ir iegūti) valdes locekļu vai dibinātāju starpā;
- (b) tai ir jābūt institucionāli šķirtai no valdības;
- (c) tai ir jābūt ar pašregulējošu raksturu;
- (d) tajā ir jābūt noteiktai brīvprātīgai dalībai ³¹.

Tomēr, atbilstoši Ungārijas likumdošanai un statistikas sistēmai, ir organizācijas, kuras netiek iekļautas bezpeļņas sektorā: brīvprātīgās savstarpējās apdrošināšanas institūcijas (jo tās sadala papildus līdzekļus), politiskās partijas (jo to misija ir iegūt valstiskas pilnvaras), kā arī baznīcas un klosteri (jo likumdošanas norma, kas nosaka sekulāras bezpeļņas organizācijas darbības ietvarus, netiek attiecināta uz baznīcām un klosteriem).

Ungārijā valsts līmenī pastāv vairākas datu bāzes, kurās iekļauta informācija par bezpeļņas organizācijām. Katra organizācija, kura reģistrēta kā neatkarīga juridiska persona (un tās īpašības juridiski atbilst bezpeļņas organizācijas īpašībām) un kura nav oficiāli pārtraukusi savu darbību, tiek iekļauta tiesas reģistrā. Izņēmums ir sabiedriskā labuma organizācijas. Tomēr, tā kā daudzas asociācijas un fondi nepaziņo par darbības pārtraukšanu, tiesu reģistrā atrodamas daudzas organizācijas, kuras praktiski vairs nedarbojas, un Ungārijas Centrālā statistikas biroja (UCSB) datu bāzes uzdevums ir risināt šo problēmu.

Lai pārbaudītu pamatinformācijas precizitāti, aptaujas anketās iekļauti vairāki kontroljautājumi – piemēram, par pieejamību un aktivitāti, kuri anketas aizpildītājam jāapstiprina.

Ungārijas Centrālā statistikas biroja datu bāzes papildināšanai kā informācijas avoti tiek izmantoti ne tikai oficiālie dokumenti par organizācijas darbības pārtraukšanu, bet arī informācija no trešajām personām un institūcijām.

Informācijas reģistra atjaunošanai tiek izmantotas visdažādākās metodes – tiek uzturētas labas attiecības ar bezpeļņas sektora pārstāvjiem, rīkotas tematiskas konferences, veidoti īpaši valsts

³⁰ Bence Balogh, Geyza Mészáros, István Sebestény *10 Years in Nonprofit Statistics: 1992 – 2002*, Hungarian Central Statistical Office, Budapest, 2003.

³¹ *Handbook on Nonprofit Institutions in the System of National Accounts.*, J. Hopkins University Institute for Policy Studies, Center for Civil Society Studies. United Nations, New York 2003.
<http://www.jhu.edu/~gnisp/docs/Front&Chapters.pdf>

institūciju reģistri (piemēram, ministriju departamentu reģistri, kuros iekļautas finansiāli atbalstītās organizācijas, dati par organizācijām, kuras darbojas koalīcijās vai arī jumta organizāciju ietvaros, pašvaldību un to organizāciju reģistri). Ja nepieciešams, bezpeļņas organizācijām tiek lūgts sniegt trūkstošos datus un labot kļūdas. Šādā veidā atjaunots, UCSB reģistrs uzrāda mazāku aktīvo organizāciju skaitu nekā tiesu reģistrs, turklāt iespējams iegūt informāciju gan par aktīvajām organizācijām, gan arī par tām, kuras pārtraukušas savu darbību.

Ungārijas pozitīvā pieredze tika izmantota, lai radītu Igaunijas INCPO klasifikatora versiju. Eksperti dalījās ar pieredzi, šķēršļiem klasifikācijas ieviešanā. Jāņem vērā, ka viens no iemesliem, kādēļ Ungārijas pieredze bijusi veiksmīga, ir augstā Ungārijas Statistikas biroja kapacitāte gan finansējuma, gan darbaspēka ziņā.

2.2. Igaunija

Igaunijā NVO klasifikācijā ir iesaistītas vairākas institūcijas - Igaunijas Tieslietu ministrija, Valsts Statistikas birojs un īpaši izveidots Uzņēmumu reģistra apakšreģistrs, kas atbildīgs par NVO, fondu, bezpeļņas organizāciju, politisko partiju, arodbiedrību un reliģisko organizāciju reģistrēšanu Igaunijā.

Igaunijā pašlaik ir izstrādāts INCPO modelis Igaunijas situācijai, bet pagaidām tā ieviešana ir apstājusies, jo to nav apstiprinājis likumdevējs.

Bezpeļņas organizāciju datu bāze būs daļa no *Estonian Classification of Economic Activities (EMTAK)* statistikas klasifikatora.

Tiek plānots, ka viens no veidiem, kā tiks iegūta informācija datu bāzei, paralēli Uzņēmumu reģistra sniegtajai informācijai, būs papildus anketēšana, kuras mērķa grupa būs jaunreģistrētās BO.

Pašreizējā bezpeļņas organizāciju reģistrācijas sistēmā Igaunijā darbojas 16 tiesas, no kurām četrās ir reģistrācijas departamenti, kas uztur reģistrus, tai skaitā asociāciju un fondu reģistru. Reģistri ir elektroniskā formā, un ieraksts tajos iegūst juridisku spēku, kad tas tiek saglabāts Tieslietu ministrijas Reģistru centra (*Center of Register of Ministry of Justice*) centrālajā datu bāzē. Informācija par jaunreģistrētām organizācijām tiek publicēta Tieslietu ministrijas mājas lapā sadaļā „Informācija par procedūru” .

Tiesas reģistrācijas departaments pilnvarots veikt šādas darbības:

- uzlikt naudas sodu (piemēram, organizācijas valdes locekļiem par nepatiesas informācijas sniegšanu vai likumā noteiktās informācijas nesniegšanu);

- veikt asociāciju piespiedu likvidāciju (piemēram, ja nav iesniegts gada pārskats, neto aktīvi kļuvuši mazāki par likumā paredzēto, organizācijas atrašanās vieta nav zināma, valdes sastāvs neatbilst likumā noteiktajam, utt.);

- realizēt publisku dokumentu uzglabāšanu – asociāciju statūtus, gada pārskatus, politisko partiju biedru sarakstus, utt.

Lai reģistrētu bezpeļņas organizāciju tiesas reģistrācijas departamentā atbilstoši reģistrējamās organizācijas darbības vietai, bezpeļņas asociācijas valdei jāiesniedz:

1) pieteikums, kuru parakstījuši visi valdes locekļi un kurā uzrādīta šāda informācija:

- bezpeļņas organizācijas nosaukums;
- bezpeļņas organizācijas atrašanās vieta un adrese;
- organizācijas statūtu apstiprināšanas datums;
- valdes locekļu vārdi, personas kodi un dzīvesvietu adreses;
- apraksts, kas precizē valdes tiesības pārstāvēt organizāciju;
- organizācijas darbības periods (ja bezpeļņas asociācija iecerējusi darboties tikai noteiktu laika posmu);
- cita likumā noteiktā informācija,

2) organizācijas memorands un statūti, kas ar šo memorandu apstiprināti,

3) kontaktinformācija (telefona, faksa nr., utt.),

4) kvīts par valsts noteiktās reģistrācijas maksas apmaksu.

Parakstiem uz pieteikuma jābūt notariāli apstiprinātiem.

Igaunijas nacionālā klasifikācijas sistēma EMTAK (*Estonian Classification of Economic Activities*) ir sasaistāma ar NACE, Rev.1 un ISIC Rev.3. Kopumā EMTAK ir sagatavots, balstoties uz NACE Rev. 1. Pirmie četri EMTAK cipari atbilst zemākajam četrciparu līmenim NACE. Igaunijas ekonomika un likumdošana ņemta vērā, gatavojot piekto līmeni, tāpēc EMTAK ir pieci cipari. Aktivitāšu jomas pēc iespējas tiek klasificētas viszemākajā līmenī (t.i., pēc iespējas precīzi). EMTAK kodēšanas principi sakrīt ar NACE kodēšanas principiem. Institūcija, kas atbildīga par klasifikatora izstrādi un uzturēšanu, ir Igaunijas Uzņēmumu reģistrs. Lēmums par klasifikācijas iedzīvināšanu oficiāli tika pieņemts 1997.gada 1.janvārī. Pašreizējās klasifikācijas atjaunošana, vadoties no nacionālā konteksta noteiktajām vajadzībām tiek veikta 5. un 6. līmenī reizi gadā, ja tā ir nepieciešama. To izmanto lielākajā daļā Igaunijas Statistikas biroja veikto aptauju, kā arī reģistros. Klasifikācijas izmantošanā

Igaunija nereti saskārusies ar interpretācijas problēmām, īpaši saistībā ar jaundibinātiem vai maziem uzņēmumiem.³²

Igaunijā ir izstrādāts ļoti sīks nacionālais sadalījums nevalstiskajām organizācijām pēc kodiem. Tiek uzskatīts, ka pārāk sīks sadalījums prasa lieku resursu patērēšanu datu apkopošanā. Tajā pašā laikā tas sniedz iespēju precīzi pārredzēt sektoru.

2.3. Čehija

Čehijā nevalstiskais sektors sāka attīstīties pēc komunistiskā režīma sabrukuma 1989.gadā. Lai arī nevalstiskais sektors auga strauji, tas tomēr nespēja sasniegt tādu ekonomiskā un sociālā nozīmīguma līmeni, kā attīstītajās valstīs. To veicinājusi situācija, kad 1990.gados valdība paturēja pilnīgu kontroli pār tradicionālām bezpeļņas jomām - veselības aprūpi un izglītību. Tādējādi Čehijā visaktīvāk sektors ir attīstījies kultūras, sporta un rekreācijas jomā. Tā kā valdības nebija ieinteresētas šī sektora attīstīšanā, lēni virzījās arī likumu ieviešana.

Bezpeļņas sektors attiecas uz vienībām, kas pēc savas organizatoriskās formas nedarbojas ar mērķi gūt peļņu. Citas raksturīgas iezīmes ir to neatkarība no valdības, brīvprātība, finansējums no dotācijām, atbrīvojums no atsevišķiem nodokļiem. Nodokļu un regulatoros noteikumus nosaka valsts.

Čehijas Statistikas pārvalde apkopo un kategorizē datus par bezpeļņas vienībām, vadoties pēc to likumiskā stāvokļa, nevis aktivitātes jomas. Lai arī Čehijas "bezpeļņas aktivitāšu" klasifikācija nesatur tikpat kategorijas, cik INCPO, tomēr pastāv iespēja tos savietot. Piemēram, Čehijas klasifikācija izdala izglītības un pētniecības aktivitātes atsevišķi, kā tas pieņemts INCPO. Savukārt, tā kā baznīcas piedāvā izglītības, veselības aprūpes un sociālos pakalpojumus, to aktivitātes ir iekļautas tajās jomās, uz ko tās attiecas. Čehijas likumdošanā nav atdalīts nevalstiskais sektors, arī definīcija tam nav izstrādāta. Vienīgais likums, kurā pastāv kāda veida atdalījums, ir nodokļu likums, kurā minētas pilsoniskās organizācijas, ietverot gan arodbiedrības, gan politiskās partijas, gan baznīcas un reliģiskās organizācijas, gan fondus kā vienības, kas nav izveidotas biznesa vajadzībām. Šīs organizācijas ir atbrīvotas no noteiktu nodokļu maksāšanas.

Reģistrāciju un darbības regulē īpaša likumdošana. Čehijā tiek izdalītas vairākas nevalstiskā sektora darbības formas: fondi, baznīcas, pilsoņu aktivitāšu organizācijas, sabiedriskā labuma organizācijas un budžeta organizācijas.

³² NACE ir pieejams:

http://europa.eu.int/comm/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=NA CE_1_1&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=

Problēmas, ar ko saskaras Čehijas pētnieki un eksperti, saistītas ar neprecīzu un nepilnīgu nevalstiskā sektora uzskaiti. Pirmkārt, Statistikas pārvalde NVO skata zem vairākām dažādām institūciju grupām. Statistikas pārvaldes darbā lielākā daļa bezpeļņas institūciju ietvertas NISH klasifikatorā (*Nonprofit Institutions Serving Households* – Bezpeļņas institūcijas, kas apkalpo mājsaimniecības). Šis sektors aptver pilsoņu organizācijas, politiskās partijas, baznīcas, fondus, kooperatīvus, kā arī vairāku izglītības un veselības aprūpes pakalpojumus, ko piedāvā baznīcas. Sektors *Bezpeļņas uzņēmumi* ietver sevī tādas bezpeļņas vienības kā interešu apvienības. Tādējādi apkopot datus par nevalstisko sektoru ir grūti, vairākās jomās (darbības virziens, peļņa un investīcijas pēc darbības virziena) pat neiespējami.

Eksperti norāda, ka ir ierobežotas iespējas ne tikai veikt ekonomisko analīzi par Čehijas nevalstisko sektoru, bet arī veikt salīdzinājumu ar citām valstīm.

Zemai datu pieejamībai un kvalitātei ir negatīva ietekme uz bezpeļņas sektora uzticamību kopumā. Bezpeļņas vienības ir atkarīgas no sabiedrības, korporāciju un valsts atbalsta. Lai veicinātu dotāciju pieaugumu un atbalstu no sabiedrības un grantu devējiem, kā arī no valsts, bezpeļņas vienībām ir jāpiedāvā informācija par organizāciju projektiem, ienākumu avotiem, naudas piesaisti, īpašumiem, padomes locekļiem, utt. Tātad – jāspēj pierādīt, ka organizācijas spēj rīkoties ar saņemtajiem grantiem un dotācijām.

Tāpat arī sabiedrības uzticība NVO sektoram jāveido, sniedzot informāciju par sektora darbībām finansu un citās jomās.³³

2.4. Slovākija.

Slovākijas eksperti atzīmē, ka, ja tiks izveidots klasifikators, būs iespējams pētīt ne tikai to, cik cilvēku darbojas šajā sektorā, bet arī to, kādās jomās to aktivitāte ir lielāka. Likumdošana ir viens no nevalstisko sektoru visspēcīgāk ietekmējošajiem faktoriem.

Bezpeļņas sektors Slovākijas likumdošanas izpratnē ietver organizācijas, kuru mērķis ir „veicināt indivīdu vai sabiedrības sociālo grupu sociālo labklājību”. Šī iemesla dēļ dažas funkcijas ir tādas pašas, kā publiskam sektoram.

Pētnieki Slovākijā atzinuši, ka INCPO būtu labākais klasifikators valsts bezpeļņas sektora klasificēšanai. Ja tiek izmantoti dati, ko publisko Slovākijas Republikas Statistikas birojs (*Statistical Office of the Slovak Republic- SOSR*), nepastāv iespēja tos klasificēt pēc INCPO. SOSR izmanto divas klasifikācijas, atbilstoši likumiskai formai un realizētajām aktivitātēm,

³³ *The Nonprofit sector in the Czech Republic*, Petra Brhlikova, discussion Paper No.2004-128, May 2004. Charles University Center for Economic Research and Graduate Education. Academy of Sciences of Czech Republic Economics Institute

tādējādi neviena no klasifikācijām nav atbilstoša INCPO klasifikatoram. Tas izslēdz iespēju veikt starptautiskus salīdzinājumus.

Slovākija izmanto kategorijas, ko nosaka nacionālā ekonomiskās uzskaites sistēma. Bezpeļņas organizācijas ir ietvertas kategorijā S.15, Privātas bezpeļņas institūcijas, kas apkalpo mājāsaimniecības. Kategorija ietver sevī šādas vienības: pilsoniskās sabiedrības savienības, fondus, sabiedriskā labuma organizācijas, baznīcas, reliģiskās organizācijas, politiskās partijas, profesionālās apvienības, zemes un namu īpašnieku organizācijas.

Slovākijas bezpeļņas sektoru aprakstošo datu galvenais trūkums ir vājā kvalitāte, ko eksperti izskaidro ar izmantoto klasifikāciju, kas izslēdz iespējas veikt starptautiskus salīdzinājumus, kā arī nepiedāvā efektīvu, aptverošu informāciju par sektora īpašībām. Diemžēl neviena no izmantotajām klasifikācijām nevar tikt savietota ar INCPO. Zemāk tabulā var redzēt sakarību starp likumiskajām darbības formām un INCPO.

Tabula 5 Sakarība starp likumiskajām formām un INCPO Slovākijā

Likumiskā darbības forma	INCPO kategorija
Fondi	8. Filantropijas starpniecība un brīvprātīgā darba veicināšana
Zemes īpašnieku organizācijas	6. Attīstība un mājokļu apgāde
Politiskās partijas	7. Likumdošana, interešu aizstāvība un politika
Profesionālās apvienības	11. Biznesa un profesionālās asociācijas, arodbiedrības
Reliģiskās organizācijas	10. Reliģija
Subsidētās organizācijas- izglītība	2. Izglītība un pētniecība
Subsidētās organizācijas- sociālā aprūpe	4. Sociālā aprūpe

Kā redzams, ir iespējams aptvert tikai dažas INCPO kategorijas, kas arī kļūst par iemeslu tam, ka nevar veikt starptautisku salīdzinājumu, kā arī iedziļināties datos par nevalstiskā sektora attīstības virzieniem un tempiem. Arī Slovākijā ir izvērtēts, kādu klasifikatoru labāk ieviest, un par labāko ir izvēlēts INCPO vairāku iemeslu dēļ – tas vislabāk spēj pārraudzīt sektoru un klasificēt tās organizācijas, kas, izmantojot citus klasifikatorus, *izkristu* no klasifikācijas, kā arī tas rada plašas iespējas starptautiskiem salīdzinājumiem.

2.5. INCPO sniegtie ieguvumi

Šādas uzskaites sistēmas izveidošana sniegtu iespēju izzināt to, kāda ir patiesā nevalstisko organizāciju ietekme. Ideālā situācijā ir nepieciešams uzzināt to, kā nevalstiskās organizācijas veicina sabiedrības veselību, izglītību un labklājību. Tādējādi labas klasifikācijas ieviešana var palīdzēt spert soli pretim šim ideālam.

Tirgus dalībniekiem cenas, ko cilvēki ir gatavi maksāt par dažādiem produktiem, rada saprotamu indikatoru tam, kāda ir to vērtība, kamēr bezpeļņas sektorā cenas lielākoties nerada iespēju izprast preces vērtību. Tādējādi, lai izprastu bezpeļņas sektora ieguldījumu, nepieciešams pievērsties tiešākām uzskaites formām. Piemēram, iespējams pievērst uzmanību nevis vērtībai, bet to pakalpojumu un preču kvantitātei, ko rada šīs organizācijas, kā arī tirgus daļai, ko sastāda šo pakalpojumu un preču sniedzēji. Šāda uzskaitē sniedz svarīgu informāciju situācijās, kad cenas vai nu nepastāv, vai arī neefektīvi parāda preces vai pakalpojuma vērtību.

Vērtīgi rast tādu uzskaites sistēmu, kas nerada problēmas vienā līmenī salīdzināt gan valsts, gan privātas, gan bezpeļņas organizācijas.

Latvijā iespējams iegūt noteiktu informāciju par nevalstiskajām organizācijām (piemēram, nosaukums, valdes locekļu dati, darbības periods, mērķi, adrese), un katru reizi, kad informācija tiek mainīta, par to ir jāsniedz ziņas uzņēmumu reģistrā.

Analizējot to ārvalstu pieredzi, kuras jau sen ieviesušas bezpeļņas organizāciju klasifikatoru, var secināt, ka informācija un datu kopums, ko varētu iegūt, klasificējot organizācijas, ir plašs:

- Valdības saņemtie granti, ziedojumi un dāvinājumi;
- Ārvalstu saņemtie granti, ziedojumi un dāvinājumi;
- Fondu saņemtie granti, ziedojumi un dāvinājumi;
- Vidējais darbinieku skaits, kas ir algoti gada laikā;
- Vidējais darbinieku skaits, kas ir darbojušies brīvprātīgi gada laikā;
- Sabiedrības daļa, uz ko orientējas organizācija savā darbībā (piemēram, bērni un jaunieši, pensionāri un personas ar īpašām vajadzībām, vispārēji sabiedrība, sabiedrība kādā noteiktā ģeogrāfiskā zonā, tikai vīrieši/sievietes, etniskās grupas, minoritātes, imigranti, reliģiskas savienības, profesionālās grupas, vecāki vai ģimenes, organizācijas studenti vai skolas locekļi, pieaugušie, cilvēki ar noteiktām medicīniskām problēmām, sportisti.
- Organizācijas darbības zona (piemēram, noteikta valsts, reģions, ciems, pilsēta).

Tajā pašā laikā jāapzinās, ka klasifikatora ieviešana neatrisinās visas ar nevalstiskā sektora statistiku saistītās problēmas. Tomēr tas būs liels solis pretim tam, lai šāda statistikas datu apkopošanu sāktu attīstīties arī Latvijā.

INCPO sākotnēji tika ieviests 11 valstīs: Austrālijā, Beļģijā, Kanādā, Izraēlā, Itālijā, Mozambikā, Nīderlandē, Filipīnās, Dienvidāfrikā, Zviedrijā un Taizemē.

Pirmais INCPO izveides iemesls bija nepieciešamība radīt nevalstisko organizāciju statistikas reģistru. Šim reģistram bija jāsaturs tādi dati kā organizācijas nosaukums un adrese, reģistrācijas numurs, mērķis, darbības joma, institucionālā un cita klasifikācijas informācija, ienākumi, izdevumi, kā arī citi likumiskā vai finanšu stāvokļa dati. Šis reģistrs bija jārada no datiem, kas bija iegūstami no nacionālās uzskaites sistēmas, kā arī, kompilējot datus no dažādiem resursiem. Jau sākotnēji tika atzīta nepieciešamība pēc biznesa organizāciju reģistru papildināšanas ar nevalstisko organizāciju datiem.

Ja Latvijā tiktu izveidota kvalitatīva statistikas sistēma, būtu iespējams salīdzināt nevalstiskā un privātā sektora pienesumu tautsaimniecības attīstībai. Džona Hopkina Universitātes Pilsoniskās sabiedrības studiju centrs ilgstoši veic globālā nevalstiskā sektora analīzi. Latvija šajos datos nav iekļauta, domājams, datu neesamības dēļ. Dati aptver informāciju par 36 valstīm, kas norāda uz sektora iekšējo struktūru un to, kā sektors ietekmē tautsaimniecības attīstības dažādus faktoros atsevišķi.

Piemēram, ir pieejami dati par:

- pilsoniskās sabiedrības organizāciju darbaspēku kā daļu no ekonomiski aktīvās sabiedrības;
- brīvprātīgo darbu;
- pilsoniskās sabiedrības atbalsta avotiem, ar un bez brīvprātīgo darba;
- privāto filantropiju, procentos no IKP.

Tādējādi ir iespēja *dokumentēt* bezpeļņas sektora virzienus, struktūru, finansēšanu un lomu, *izskaidrot*, kādēļ šis sektors variē pēc lieluma un pazīmēm starp dažādiem reģioniem un valstīm, kas veicina sektora izaugsmi, *novērtēt* organizāciju radīto ietekmi un pienesumu ekonomikai, *publiskot* informāciju, tādējādi veicinot sabiedrības informētību par nevalstiskā sektora darbību.

Lai izpētītu nevalstisko sektoru, nepieciešams koncentrēties uz šādiem galvenajiem rādītājiem:

Izmaksas. Dati ietver sevī algas, citas personāla izmaksas, pakalpojumus un piegādes, jebkādas veiktos maksājumus. Tie ir „operēšanas izdevumi”, kas izslēdz „kapitālizdevumus”, piemēram, zemes vai īpašuma iepirkšanu, remontdarbus, lielu iekārtu iepirkšanu.

Nodarbinātība. Tā kā pastāv ievērojamas atšķirības starp valstīm nodokļu politikā un citās izmaksās, nodarbinātība tiek uzskatīta par labu bāzi, lai salīdzinātu valstis savā starpā. Šī iemesla dēļ tika ieviests termins „pilna laika darbinieks”, jo daudzas bezpeļņas organizācijas algo darbiniekus uz pusslodzi. To realizēja, izmantojot nacionālos pilnas slodzes ekvivalenta standartus. Tas arī attiecas uz pilna laika brīvprātīgo darbu.

Brīvprātīgais darbaspēks. Dati pamatā iegūstami no sabiedrības aptaujām. Tāpat kā ar algotā darbaspēka datiem, brīvprātīgā darbaspēka ieguldījums tiek konvertēts pilna laika ekvivalentā darbā un veikta kalkulācija kā daļai no kopējā nodarbinātības pienesuma. Uzskaiti veic, par pamatu ņemot vidējo darba algu un reizinot to ar pilnām brīvprātīgā darba slodzēm.

Ieņēmumi. Ir svarīgi izzināt, kādi ir avoti, no kuriem tiek apmaksāti izdevumi. Tiek izdalīti trīs avoti – maksājumi (ietver biedru naudas, ienākumus par preču un pakalpojumu sniegšanu), publiskā sektora maksājumi (ienākumi no visiem valsts avotiem, ieskaitot grantus, kontraktus, citu valdības sniegtu atbalstu), kā arī filantropija un privātās dotācijas, kas iedalās individuālos ziedojumos, privāto fondu grantos un korporatīvās dotācijās.

3. LATVIJA UN NVO KLASIFIKĀCIJA

3.1. Līdzšinējā pētnieciskā pieredze

Ar terminu **nevalstiskās organizācijas** tiek saprastas organizācijas, kas darbojas pēc brīvprātības un peļņas negūšanas principa. Precīzs nevalstisko organizāciju sektora definējums Latvijā nav izstrādāts, un nav noteikti precīzi kritēriji, pēc kuriem viena vai otra organizācija, institūcija vai uzņēmēj sabiedrība tiek piesaistīta nevalstisko organizāciju kopumam. Līdz Biedrību un nodibinājumi likuma pieņemšanai Latvijā par nevalstiskajām organizācijām uzskatīja sabiedriskās organizācijas un privātās bezpeļņas organizācijas.³⁴

Pētījumā „Pilsoniskās sabiedrības attīstība Latvijā: situācijas analīze” atzīst, ka, tā kā nepastāv precīzas NVO sektora definīcijas, nav arī pieejama precīza statistiskas informācija par visu nevalstisko sektoru Latvijā, tādējādi nav iespējama arī pilnīga finanšu analīze.³⁵

Lielā daļā pētījumu par nevalstiskajām organizācijām uzsvērts, ka ir nepieciešama nevalstisko organizāciju klasifikācija.³⁶ Jau 2001.gadā Latvijas Zinātņu akadēmijas Ekonomikas Institūta veiktajā pētījumā „Ekonomiskie aprēķini par sabiedriskā labuma organizāciju likumdošanā paredzēto nodokļu grozījumu ietekmi uz valsts un pašvaldību budžetiem” atzīmēts, ka Latvijā gandrīz nav iespējams iegūt ticamu statistisko informāciju par NVO darbību.³⁷

Pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas politikas pamatnostādnes 2005.–2014.gadam norāda, ka klasifikācijas sistēmas neesamība apgrūtina datu apkopošanu par nevalstiskajām organizācijām, tādēļ ir nepieciešams realizēt vienotu NVO klasifikācijas sistēmu.³⁸

Īpašo uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietu sekretariāta un Sorosa fonda-Latvija rīkotajā seminārā “*The Statistics of Non-profit Sector in Baltic States: Current Situation and Future Solutions*”, Rīgā, 2004.gada 12.maijā, jau identificēja nepieciešamību ieviest ārvalstu pieredzi klasifikācijas ieviešanā un tika pārrunātas problēmas, ar kurām Latvija saskartos klasifikatora ieviešanā.

Kā viena no būtiskākajām problēmām tika minēta nepieciešamība pēc kvalitatīvas un efektīvas sadarbības starp valsts institūcijām. Lai to īstenotu, nepieciešams radīt efektīvas

³⁴ *Pilsoniskās sabiedrības attīstība Latvijā: situācijas analīze*, autoru kolektīvs, red. Lelde Rafelde, S.Vasiljeva, 2003.g., IUMSIL, 14.lpp

³⁵ *Ibid*, 14 lpp.

³⁶ Piemēram, K.Gaugere, *Pārskats par nevalstisko organizāciju sektoru Latvijā*. 2004. gads, 12-13.lpp; *Pilsoniskās sabiedrības attīstība Latvijā: situācijas analīze*, autoru kolektīvs, red. Lelde Rafelde, S.Vasiljeva, 2003.g., IUMSIL, 14.lpp

³⁷ Latvijas Zinātņu Akadēmijas Ekonomikas Institūts, *Ekonomiskie aprēķini par sabiedriskā labuma organizāciju likumdošanā paredzēto nodokļu grozījumu ietekmi uz valsts un pašvaldību budžetiem* (2001) // http://www.politika.lv/polit_real/files/lv/ekon.pdf

³⁸ *Pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas politikas pamatnostādnes 2005.–2014.gadam* // Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāts, 13 lpp. http://www.integracija.gov.lv/doc_upl/pamatnostadnes_-_pilssab-IUMSILPamn_101204_pilsoniska.doc?PHPSESSID=b0f0ca8988b264804632962b70d16517

informācijas apmaiņas sistēmas, kā arī izvērtēt nepieciešamos uzlabojumus datu apkopošanas sistēmās un likumdošanā.

Tāpat nepieciešams ieviest efektīvu reģistru, kura uzturēšanu nodrošinātu valsts. Tas varētu tikt pamatots uz INCPO (*International Classification of Nonprofit Organizations*, turpmāk - INCPO), kas būtu pielāgots tieši Latvijas situācijai.

Secināts, ka par nevalstisko sektoru ir nepieciešama šāda informācija:

- NVO tips (valsts atbalstīta NVO, starptautiskās NVO nodaļa, u.c.);
- NVO skaits pēc aktivitātes/reģiona/pilsētas;
- biedru skaits;
- donori un dibinātāji;
- algoto darbinieku skaits;
- brīvprātīgo darbinieku skaits;
- izdevumi, ienākumi.

Nepieciešams nodrošināt brīvu pieeju šiem datiem, kā arī veikt šīs informācijas regulāru atjaunošanu.

Viens no veidiem, kā realizēt šos plānus, tika minēta nepieciešamība izveidot ekspertu darba grupas, iekļaujot tajā Centrālās statistikas pārvaldes, NVO ekspertus, Uzņēmumu reģistra un Valsts Ieņēmumu dienesta speciālistus, lai rastu risinājumu klasifikācijas sistēmai Latvijā.

3.2. Likumdošanas analīze NVO klasifikācijas ieviešanai

Pašlaik Latvijas NVO sektora institucionalizācijas jautājumus juridiski regulē vairāki normatīvie akti. Par pamatu NVO darbībai varam uzskatīt LR Satversmi, kurā noteiktais regulējums attiecas uz vispārīgiem nevalstisko organizāciju darbības jautājumiem. LR Satversmes 102.pants nosaka, ka ikvienam ir tiesības apvienoties biedrībās, politiskās partijās un citās sabiedriskās organizācijās.

1992.gada 15.decembrī tika pieņemts likums *Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām*, kas noteica, kā ir jādibina/jāreģistrē/jālikvidē sabiedriska organizācija, kas to var darīt utt.

Sabiedriskas organizācijas definīcija kā tāda netika dota, bet tās izveidošanas pamats bija sniegts šāds:

„Lai savstarpēji koordinētu darbību un sasniegtu statūtos noteiktos mērķus, vairākas fiziskās vai juridiskās personas uz brīvprātības un mērķu kopības pamata, šajā likumā noteiktajā

kārtībā izveidojot kopīgu vadības institūciju, var nodibināt sabiedrisko organizāciju.” (1.panta 1.daļa)

Sabiedriskās organizācijas atšķirība no citām juridiskām personām, kuras nav apveltītas ar valsts varu, ir tās bezpeļņas raksturs, kas tika noteikts arī Likumā par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām: „Sabiedriskās organizācijas mērķim nedrīkst būt peļņas gūšanas, kā arī saimnieciskās darbības nolūks un raksturs.” (1.panta 2.daļa)

Ar augstāk minēto likumu tika pieņemts arī sabiedrisko organizāciju apvienības jēdziens: „Sabiedrisko organizāciju apvienību dibina divas vai vairākas sabiedriskās organizācijas, savstarpēji apvienojoties un izveidojot kopīgu vadības institūciju darbības saskaņošanai.” (2.pants)

Šī likuma noteikumi neattiecas uz arodbiedrībām, reliģiskām un citām organizācijām, kuru darbībai nebija peļņas iegūšanas nolūka un rakstura un kuru darbību regulēja citi likumi (*Likums par arodbiedrībām, Reliģisko organizāciju likums u.c.*)

Tas nozīmēja, ka tika radīts sadalījums starp peļņas un bezpeļņas sabiedrisko sektoru. *Likuma par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām* otrā sadaļa iekļāva regulējumu atsevišķām sabiedriskajām organizācijām, vai, citiem vārdiem sakot, atsevišķiem specifiskiem sabiedrisko organizāciju veidiem. Šajā sadaļā tika noteikti dibināšanas un darbības nosacījumi tādām sabiedriskām organizācijām kā: politiskās organizācijas (partijas), atklātie sabiedriskie fondi, korporācijas (profesionālās biedrības), profesionālās radošās organizācijas un sporta sabiedriskās organizācijas un to apvienības.

Politiskās organizācijas (partijas) (43.-49.panti) - organizācijas, kuras nodibina ne mazāk kā 200 Latvijas pilsoņi, lai uz politisko mērķu kopības pamata veiktu politisko darbību, piedalītos vēlēšanu kampaņā, izvirzītu deputātu kandidātus, vadītu deputātu darbību Saeimā un pašvaldībās un ar deputātu starpniecību īstenotu savu programmu, kā arī iesaistītos valsts pārvaldes institūciju izveidē.

Atklātie sabiedriskie fondi (likuma 50.-53.panti) - sabiedriskās organizācijas, kuras izveido, lai fizisko un juridisko personu ziedoto naudu, kā arī atklāto sabiedrisko fondu pārējos finansu līdzekļus un mantu izlietotu sabiedrības vajadzībām.³⁹

Korporācijas (profesionālās biedrības) (likuma 54.-57.panti) - sabiedriskās organizācijas, kurās fiziskās personas apvienojas pēc profesiju principa, lai uz kopēju interešu pamata rūpētos par savu profesionālo izaugsmi un radošo spēju izkopšanu, sekmētu savas profesijas prestiža pieaugumu un vērtīgākās pieredzes apgūšanu.⁴⁰

³⁹ Likums Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām, 50-53 pants

⁴⁰ Ibid, 54-57 pants

Profesionālās radošās organizācijas ir sabiedriskās organizācijas, kurās fiziskās personas apvienojas pēc mākslinieciskās vai zinātniskās jaunrades principa, lai radītu, saglabātu un popularizētu attiecīgās sabiedriskās organizācijas biedru darba rezultātus un veicinātu Latvijas garīgās un materiālās kultūras attīstību.

Sporta sabiedriskā organizācija- organizācija, kas izveidota veselīgas atpūtas organizēšanai, fizisko un garīgo spēju atjaunošanai un palielināšanai, augstu rezultātu sasniegšanai sportā.⁴¹

Kopumā var secināt, ka 1992.gada 15.decembra likums *Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām* veica sabiedrisko organizāciju klasifikāciju sekojoši:

1. sabiedriska organizācija vai organizāciju apvienība;
2. politiskā partija;
3. atklātais sabiedriskais fonds;
4. profesionālās radošās organizācijas;
4. korporācija (profesionālā biedrība);
5. sporta sabiedriskās organizācija un to apvienības.

2003.gada 30.oktobrī tika pieņemts *Biedrību un nodibinājumu likums*, kura uzdevums bija „veicināt biedrību un nodibinājumu darbību un to ilgtermiņa attīstību, kā arī sekmēt demokrātiskas un pilsoniskas sabiedrības nostiprināšanu.”⁴² Jaunais likums iedalīja visas *Likuma par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām* izpratnē zināmās sabiedriskās organizācijas divos veidos – biedrībās un nodibinājumos (fondos).

Salīdzinājumā ar „Likumu par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām” jaunais likums dod visai skaidras abu minēto organizāciju veidu definīcijas.

Biedrība ir brīvprātīga personu apvienība, kas nodibināta, lai sasniegtu statūtos noteikto mērķi, kam nav peļņas gūšanas rakstura.

Nodibinājums, arī fonds, ir mantas kopums, kurš nodalīts dibinātāja noteiktā mērķa sasniegšanai, kam nav peļņas gūšanas rakstura.⁴³

Visām sabiedriskām organizācijām līdz 2005.gada 31.decembrim jāveic pārreģistrācija no Sabiedrisko organizāciju reģistra, kuru veic LR Uzņēmumu reģistrs, Biedrību un nodibinājumu reģistrā, izvēloties vienu vai otru juridisko formu.

Biedrību un nodibinājumu likums nošķir politiskās organizācijas (partijas) no biedrībām un nodibinājumiem, paredzot, ka politisko organizāciju (partiju) darbību, tāpat kā reliģisko organizāciju, arodbiedrību, profesionālo organizāciju un to apvienību darbību, kuras ir

⁴¹ Likums Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām, 58-60 pants

⁴² Biedrību un nodibinājumu likums, 1 pants

⁴³ Ibid

publisko tiesību autonomi subjekti, kā arī publisko nodibinājumu (fondu) darbību regulē citi likumi.⁴⁴

Šī dokumenta tapšanas laikā Politisko partiju likums un Profesionālo radošo organizāciju likums vēl nav pieņemti un stājušies spēkā, un atrodas likumprojektu statusā.

2004.gada 1.oktobrī stājās spēkā *Sabiedriskā labumu organizāciju likums*, kura mērķis ir veicināt biedrību un nodibinājumu, kā arī reliģisko organizāciju sabiedriskā labuma darbību.

Minētais likums neveic tiešu nevalstisko organizāciju klasifikāciju, bet iedala biedrības un nodibinājumus, kā arī reliģiskās organizācijas biedru labuma un sabiedriskā labuma organizācijās. Savukārt sabiedriskā labuma organizācijas tiek savā veidā klasificētas pēc to sabiedriskā labuma darbības veida.

Likumdevējs šajā likumā nosaka, ka sabiedriskā labuma darbība ir tāda darbība, kas sniedz nozīmīgu labumu sabiedrībai vai tās daļai, it sevišķi, ja tā vērsta uz:

- labdarību,
- cilvēktiesību un indivīda tiesību aizsardzību,
- pilsoniskās sabiedrības attīstību,
- izglītības, zinātnes, kultūras un veselības veicināšanu un slimību profilaksi,
- sporta atbalstīšanu,
- vides aizsardzību,
- palīdzības sniegšanu katastrofu gadījumos un ārkārtas situācijās,
- sabiedrības, it īpaši trūcīgo un sociāli mazaizsargāto personu grupu sociālās labklājības celšanu.⁴⁵

Par sabiedriskā labuma darbību nav uzskatāma:

- darbība, kas vērsta uz politisko organizāciju (partiju) vai to vēlēšanu kampaņu atbalstīšanu;
- darbība tādā apjomā, kādā tā vērsta uz biedrības un nodibinājuma biedru vai dibinātāju un ar tiem saistītu personu privāto interešu un vajadzību apmierināšanu, izņemot darbību, ko veic biedrība vai nodibinājums, kas dibināts un darbojas, lai aizstāvētu sociāli mazaizsargāto personu grupu un trūcīgo personu un ģimeņu tiesības un intereses.⁴⁶

Sabiedriskā labuma organizāciju likums nosaka sabiedriskā labuma statusa piešķiršanas un atņemšanas kārtību. Sabiedriskā labuma organizācijas var saņemt likumos noteiktos nodokļu atvieglojumus, un tām ir citas likumā noteiktās tiesības. *Sabiedriskā labuma organizāciju*

⁴⁴ Ibid

⁴⁵ Sabiedriskā labuma organizāciju likums, 2.panta 1.daļa

⁴⁶ Ibid 2.panta 2.daļa

likumā paredzētais organizāciju darbības iedalījums tiek attiecināts tikai uz sabiedriskā labuma organizācijām, un tas neaptver visas biedrības un nodibinājumus, kā arī citas juridiskas personas ar nevalstisku un bezpeļņas raksturu.

Latvijā institūcija, kas atbildīga par valsts statistikas darba organizāciju, ir Centrālā statistikas pārvalde. 1997.gada 6.novembrī pieņemtā *Valsts statistikas likuma* 5.panta 2.daļas 4.punkts paredz, ka Centrālā statistikas pārvalde ir tā tiešās pārvaldes iestāde, kas atbild par vienotas, starptautiskajiem standartiem atbilstošas, obligātas ekonomiskās informācijas klasifikācijas un kodēšanas sistēmas izveidošanu. Kārtību, kādā izstrādājama (adaptējama), ieviešama un lietojama vienotā ekonomiskās informācijas klasifikācijas sistēma, nosaka Ministru kabinets. Pamatojoties uz likumā noteikto pilnvarojumu, Ministru kabinets 1998.gada 16.jūnijā ir izdevis noteikumus Nr.222 „*Noteikumi par vienoto ekonomiskās informācijas klasifikācijas sistēmu*”, kuri nosaka kārtību, kādā izstrādājama (adaptējama), ieviešama un lietojama vienotā ekonomiskās informācijas klasifikācijas sistēma, kas obligāta visām valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī uzņēmumiem (uzņēmējsabiedrībām) un citām juridiskajām un fiziskajām personām (neatkarīgi no to īpašuma un uzņēmējdarbības veida), apkopojot un iesniedzot visu veidu oficiālo informāciju vai apmainoties ar to, veidojot visu veidu valsts informācijas sistēmas un reģistrus, kā arī veicot ārējo ekonomisko darbību (noteikumu 2. un 3. punkts).

Vienotās ekonomiskās informācijas klasifikācijas sistēmas izveidošanas un darbības galvenais koordinators ir Centrālā statistikas pārvalde, savukārt par atsevišķu klasifikāciju un klasifikatoru (kodu sistēmu) izstrādāšanu (adaptāciju), uzturēšanu un lietošanu ir atbildīgas attiecīgās ministrijas un citas valsts institūcijas.

Katram klasifikatoram jābūt reģistrētam MK apstiprinātajā klasifikāciju un klasifikatoru sarakstā, „kura lietošana nodrošina visu valsts līmeņa ekonomiskās informācijas plūsmu standartizāciju un apmaināmību starp valsts informācijas sistēmām un citiem reģistriem”⁴⁷.

Attiecīgais INCPO klasifikators ir pieskaitāms pie starptautiskās standartizētās klasifikācijas. Tomēr, ja tas tiks papildināts un mainīts valsts specifisko vajadzību dēļ, to varēs uzskatīt par nacionālo klasifikāciju. Ja tiktu izveidots INCPO klasifikators, tas sākotnēji būtu jāizskata un jānovērtē Centrālajā statistikas pārvaldē. Pašlaik valstī ir reģistrēti 32 klasifikatori. (Skat. Pielikumu 1.)⁴⁸

Informācija, ko biedrības un nodibinājumi sniedz par sevi un savu darbību valsts institūcijām, ir attēlota zemāk.

Uzņēmumu reģistram

⁴⁷ MK noteikumi Nr.122, punkts 1.3

Reģistrā par biedrību un nodibinājumu ierakstāmas šādas ziņas:

1. biedrības vai nodibinājuma nosaukums;
2. biedrības vai nodibinājuma juridiskā adrese;
3. biedrības vai nodibinājuma mērķi;
4. datums, kad pieņemts lēmums par dibināšanu un parakstīti statūti;
5. valdes locekļu vārdi, uzvārdi, personas kodi, norādot, vai viņiem ir tiesības pārstāvēt biedrību vai nodibinājumu atsevišķi vai kopīgi;
6. biedrības vai nodibinājuma darbības termiņš, ja biedrība vai nodibinājums dibināts uz laiku;
7. ziņas par biedrības vai nodibinājuma publiskās darbības vai citas darbības aizliegumu, darbības izbeigšanu, turpināšanu, biedrības vai nodibinājuma maksātnespēju, likvidāciju un reorganizāciju;
8. ziņas par likvidatora iecelšanu, norādot viņa vārdu, uzvārdu un personas kodu;
9. ziņas par administratora iecelšanu maksātnespējas lietā, norādot administratora vārdu, uzvārdu un personas kodu;
10. ieraksta izdarīšanas datumu;
11. citas ziņas, ja to tieši paredz likums. (Biedrību un nodibinājumu likuma 15.pants)

Biedrībām un nodibinājumiem ir pienākums iesniegt reģistra iestādei arī savus gada pārskatus.

Valsts ieņēmumu dienestam

2000.gada 1.augustā, pamatojoties uz likuma *Par grāmatvedību* 13.panta 4.daļas 2.punktu, tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr. 251 *Noteikumi par sabiedrisko organizāciju, to apvienību un arodbiedrību gada pārskatiem*, kas nosaka sabiedrisko organizāciju, to apvienību un arodbiedrību gada pārskata struktūru, apjomu un saturu, kā arī sagatavošanas, pārbaudīšanas un iesniegšanas kārtību.

Organizācija sagatavo gada pārskatu par katru pārskata gadu, kas sastāv no bilances, ieņēmumu un izdevumu pārskata, ziedojumu un dāvinājumu pārskata un ziņojuma. Gada pārskatam jāsniedz skaidrs priekšstats par organizācijas darbības rezultātiem statūtos noteikto mērķu un uzdevumu īstenošanā, kā arī par tās saimnieciskajiem darījumiem un finansiālo stāvokli (noteikumu 2. un 3.punkts).

⁴⁸ MK noteikumi Nr.222, II daļa

3.3. INCPO ieviešana Latvijā – priekšlikumi un risinājumi

Ieviešot INCPO Latvijā, jāreķinās ne tikai ar nepieciešamām izmaiņām vairākos likumos un MK noteikumos, bet arī ar ievērojamu nevalstisko organizāciju informēšanas kampaņu. Eksperti, kas tika uzrunāti, norādīja vairākas iespējas INCPO ieviešanai, tomēr pēc analīzes tika izkristalizēts viens variants, kas pēc ekspertu atzinuma bija vienkāršākais un tajā pašā laikā neprastīja ne lielus finansu, ne darbaspēka resursus.

Nesen pieņemti jauni MK noteikumi par klasifikatoriem, kas klasifikatorus iedala nacionālajā klasifikācijā, Eiropas ekonomiskās zonas klasifikācijā un starptautiskajā standartizētajā klasifikācijā. Bezpeļņas organizāciju klasifikators būtu iekļaujams šo nolikumu pielikumā pie nacionālajiem klasifikatoriem, jo to noteikti adaptēs Latvijas situācijai, līdz ar to tas nebūs oriģinālajai versijai atbilstošs, un tādēļ to nevar iekļaut starptautisko klasifikatoru pielikumā.

Klasifikatora ieviešanai Latvijā būtu nepieciešamas šādas likumdošanas izmaiņas:

1. papildus jāizdod MK saistošie noteikumi, kas apstiprinās šī klasifikatora ieviešanu;
2. jāveic izmaiņas biedrību un nodibinājumu reģistrēšanas anketā, kurā jānorāda attiecīgās biedrības vai nodibinājuma piederība attiecīgai klasifikācijas grupai;
3. jāizdara grozījumi biedrību un nodibinājumu likumā.

3.3.1. NEPIECIEŠAMĪBA Nr.1 Klasifikatora ieviešana

Tas, ka trūkst informācijas par nevalstiskajām organizācijām, kas darbojas noteiktās jomās (veselība, kultūra, māksla, vide), tika secināts arī šī pētījuma gaitā, kā arī vairāki intervētie eksperti norādīja uz to, ka ir jomas, kurās nav iespējams identificēt pat pāris organizācijas, lai gan reāli tās pastāv un ir reģistrētas. Lielā mērā tas saistīts ar diviem nozīmīgiem faktoriem: organizācijas statusu (sabiedriska vai biedru labuma) un aktivitāti. Sabiedriskā labuma organizācijas lielākoties ir aktīvākas, piedalās dažādos informācijas apmaiņas pasākumos, veido kontaktus ar valsts, privātām un citām nevalstiskām institūcijām. Biedru labuma organizācijas savukārt ir vērstas uz darbību savā slēgtajā lokā, neveidojot plašu saskarsmi ar citām institūcijām, ja vien tas nav nepieciešams, kā arī nesadarbojoties ar citiem nevalstiskiem partneriem savā jomā. Piemēram, veselības aprūpes jomā darbojas liels skaits nevalstisko organizāciju, lielākā daļa no tām ir pacientu vai ārstu profesionālās biedrības. Tās ir savā starpā konkurējošas par valsts atbalstu un katra vēlas uzskatīt sevi par visas jomas viedokļa pārstāvjiem. Organizācijas, kas vēlas aktīvi darboties, saņemot finansējumu no dažādiem valsts projektiem un fondiem ārvalstīs, pašas veido kontaktus, atrodot atbildīgās institūcijas un amatpersonas. Līdz ar to valsts un pašvaldību iestādēs pastāv sava veida neoficiāla datu bāze ar kontaktiem, organizācijām, kas iepriekš izrādījušas interesi sadarboties. Tas arī ir veids, kā organizācijas gūst iespēju izteikt savu viedokli par tēmām, kas skar viņu darbību un

valsts politiku attiecībā uz sektoru, kuru tās pārstāv. Tādējādi valsts iestādes, kurām ir jāizstrādā valsts politika kādā jautājumā un nepieciešams nevalstisko organizāciju viedoklis, izmanto jau esošos kontaktus. Līdz ar to rodas situācija, ka ir atsevišķas nevalstiskas organizācijas un sektora eksperti, kuri tiek aicināti sadarboties regulāri un kas veido nevalstiskā sektora politiku, tomēr to nevar uzskatīt par pilnvērtīgu politiku. Kā atzina Veselības ministrijas pārstāvis, darbu lielā mērā atvieglo situācija, ja būtu datu bāze, kurā varētu identificēt organizācijas, kas darbojas veselības jomā, un tās aicināt kopēju stratēģiju izstrādei un sadarbībai. Patreizējā situācijā atkārtoti tiek aicinātas tikai aktīvākās. To atzīst arī Centrālā statistikas pārvalde – ja nevalstiskās organizācijas tiek aptaujātas kādu statistikas datu iegūšanai, tās lielākoties ir vienas un tās pašas. Pārvaldei ir savs stabils respondentu kopums, kas nepieciešams, lai dati būtu adekvāti, un šie respondenti tiek aptaujāti. Tās lielākoties ir organizācijas, kuras regulāri iesniedz gada pārskatu.

Jāsecina, ka pašreizējā situācijā tikai aktīvākās organizācijas veido valsts politiku attiecībā uz nevalstisko sektoru, kamēr valsts institūcijām ir nepieciešams apzināt tās organizācijas, kas darbojas noteiktās jomās, lai veicinātu dažādāku domu apmaiņu un nodrošinātu dažādu ideju un uzskatu pārstāvniecību valsts politikā.

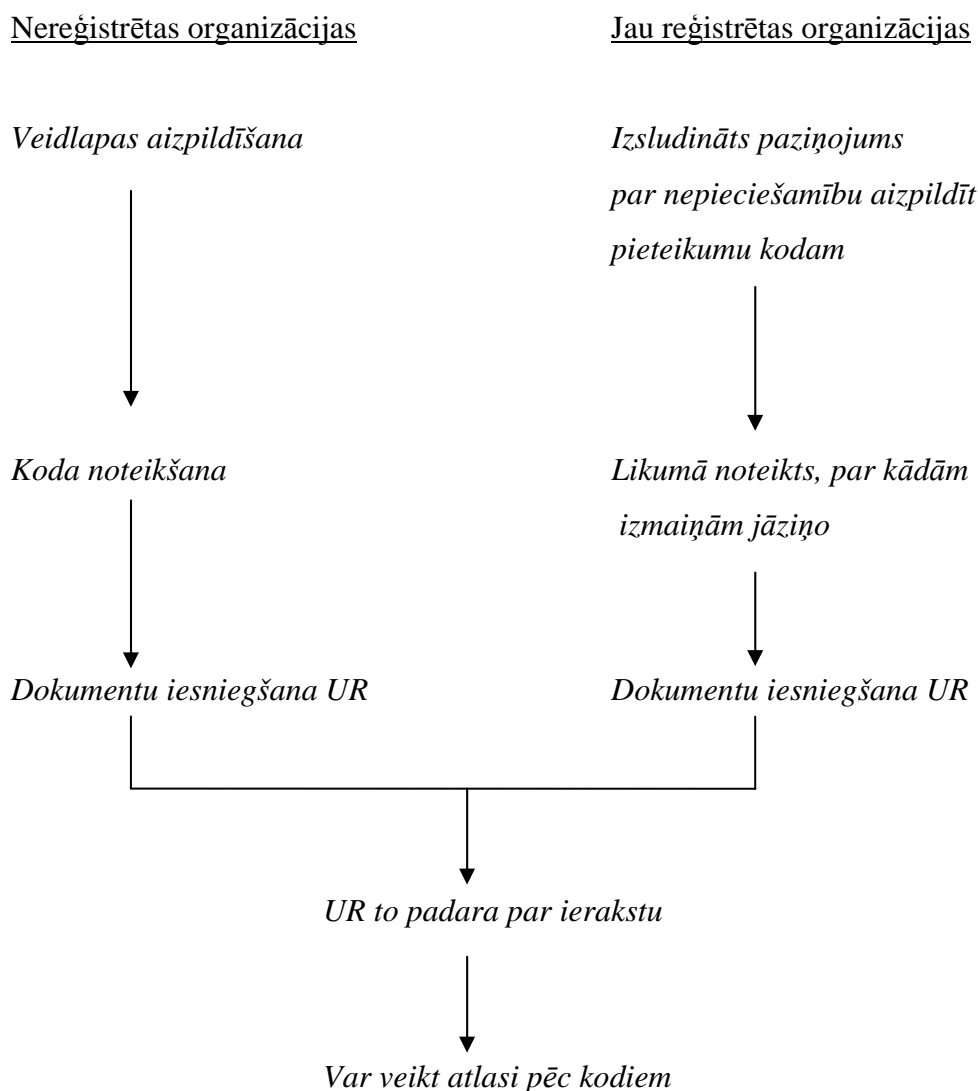
Jāatzīmē, ka arī pašām nevalstiskajām organizācijām nereti ir problēmas atrast partnerus, kas darbojas līdzīgā jomā, kopīgai sadarbībai projektu īstenošanā. Tā kā sektorā ilgtspēju var nodrošināt tikai spēcīgākās organizācijas, tiek meklēti veidi, kā apvienoties, dalīt kopīgus resursus, jo vienai organizācijai, piemēram, ir telpas, citai – zināšanas, vēl citai - brīvprātīgie, ir iespējams apvienot spēkus projektu izstrādei un ieviešanai. Šie kontakti tiek meklēti, izmantojot iekšējās saiknes starp organizācijām, jo nav pieejama datu bāze par organizācijām, kas darbojas attiecīgajā interesējošajā sfērā.

Ieviešot INCPO, būs iespējams ar NVO datiem rīkoties tāpat, kā ar uzņēmumiem – pēc kodiem noteikt organizācijas darbības mērķi, aktivitāti. Statūtos un/vai pieteikumā tiktu norādīts noteiktais kods. Šāda pieeja prasa UR datu bāzes un sistēmas pilnveidošanu. Nepieciešams precizēt pieteikuma veidlapas, jāizstrādā noteikumi, jāveic pavairošanas darbi. Otra iespēja ir kodu norādīt statūtos, tomēr tas radītu plašākus izdevumus, jo organizācijām būtu jāveic izmaiņas statūtos, kas pieprasa biedru kopsapulces sasaukšanu. Tādējādi ieraksts statūtos tikai lieki apgrūtinātu klasifikatora ieviešanas procesu Latvijā. Tajā pašā laikā organizācijām jebkurā gadījumā ir vismaz reizi gadā jāsasauca kopsapulce.

Jaunreģistrējam organizācijām pieteikuma veidlapā, kas tiek iesniegta UR, iespējams norādīt atbilstošo kodu. Organizācijai būtu ne tikai jānorāda reģistrācijas dati, bet arī savs kods. UR šo kodu vēlāk padarītu par ierakstu datu bāzē un tas kļūtu publiski pieejams, tāpat kā cita

informācija, kas tiek iesniegta UR. Reģistrētās organizācijas būtu jāinformē, uzliekot par pienākumu aizpildīt koda pieteikuma anketu un noteiktā laikā jānogādā UR. Tādā veidā neilgā laika posmā tiktu veikta koda piešķiršana visām nevalstiskajām organizācijām.

Iespējamais klasifikācijas ieviešanas ceļš būtu sekojošs (atšķirīgs jau reģistrētajām un no jauna reģistrējamajām organizācijām):

Tādējādi nepieciešams veikt labojumus UR veidlapā (skat. Pielikumu Nr.1), ieviešot papildus vienu lauku, kurā organizācija norāda savu kodu. Tā kā jebkura UR sniedzamā informācija, ja tā tiek mainīta, ir jālabo, par to ziņojot UR, tas pats attiektos uz reģistrējamo organizāciju. Eksperti nereti norādīja, ka organizācija, sākotnēji reģistrējoties, savas aktivitātes un mērķus tomēr redz daudz citādāk, nekā, piemēram, gadu pēc darbības. Lai šo realizētu, būtu nepieciešams veikt izmaiņas veidlapās un drukāt jaunas veidlapas. Tas neradītu papildus

izdevumus, jo katru gadu tiek drukāts noteikts veidlapu skaits, kas tiek izmantotas pie organizāciju reģistrācijas.

Tajā pašā laikā būtu nepieciešams informēt NVO pārstāvjus pilsētās un reģionos, realizējot seminārus, kuros tiktu izskaidrota klasifikācijas jēga un būtība.

Lai to realizētu, būtu jāorganizē semināri 26 rajonu pašvaldībās, tos vadītu trīs eksperti un informētu par to, kā jāpiešķir kods jau reģistrētām, un kā – vēl neregistrētām organizācijām. Tā kā būtu nepieciešams rīkot 26 seminārus, kopējās izmaksas sastādītu 312 LVL (4 LVL dienas nauda trijiem ekspertiem dienā). Seminārus rīkotu pašvaldību telpās, kas izslēgtu izmaksas telpu īrei. Informatīvo bukletu izgatavošana, ~10 000 gab., kas tiktu izdalīti organizāciju pārstāvjiem un informācijai novietoti UR pie reģistrācijas veidlapām, kā arī pievienoti koda pieteikumam, ko saņemtu jau reģistrētās organizācijas. Kopējās bukletu izdošanas izmaksas sastādītu vidēji 600 LVL. Nepieciešams radīt koda pieteikuma veidlapu, 10 000 veidlapu izstrādes un pavairošanas kopējās izmaksas sastādītu vidēji 600 LVL.

Organizācijām būtu jānodod laika posms – 1 gads, kura laikā būtu jāpiesaka savs kods. Tādējādi gada laikā būtu iespējams apkopot informāciju UR, lai vēlāk to izmantotu jau tālākai statistikas datu klasifikācijai.

3.3.2. NEPIECIEŠAMĪBA Nr.2 Statistikas ieviešana

Izveidojot stabilu, regulāri atjaunojamu statistikas sistēmu par nevalstisko sektoru, krasi uzlabotos sektora rezultatīvie rādītāji. Tas palīdzēs noteikt to, kādam jābūt valsts atbalstam sektoram, ja patreiz nav skaidrs, kādas ir sektora pazīmes. Lai iegūtu šos datus, par pamatu izmantojama klasifikatora ieviešana, bet vēlāk – statistisko datu apkopošana. Pašlaik politikas plānošana attiecībā uz sektoru balstās uz noteiktu nevalstisko organizāciju ekspertu secinājumiem, uzskatiem un viedokļiem, bet, ja būtu pieejama statistika, būtu iespējams noteikt, kur jāiegulda, lai nodrošinātu sektora attīstību.

Būtiski ir skaidrot šī klasifikatora nepieciešamību. Autore uzskata, ka galvenais šī klasifikatora mērķis ir radīt iespēju tālākai šī sektora analizēšanas iespējai. Būtiski ir izzināt, kurās jomās darbojas nevalstiskās organizācijas, lai secinātu noteiktus attīstības virzienus, tādēļ klasifikators jāpielāgo Latvijas situācijai. Nozīmīgi ir izprast apjomu, kādu vēlamies klasificēt: visas nevalstiskās organizācijas, sabiedriskā labuma vai tās, kas saņem valsts atbalstu.

Lai iegūtu šādu statistisko informāciju, valsts līmenī ir nepieciešams apkopot informāciju, kura pašlaik nav pieejama. Pētījumā iepriekš ir minētas jomas, kurās dati būtu nepieciešami valsts programmu izveidei, sektora monitorēšanai, pētīšanai un starptautiskiem

salīdzinājumiem. Tomēr, kamēr neradīsies izpratne par to, ka šādi dati ir vajadzīgi, sistēmu ieviest nebūs iespējams.

Jāatzīmē, ka 09.02.2005 MK noteikumi nr. 52 „Noteikumi par biedrības vai nodibinājuma iepriekšējā gada darbības pārskata un turpmākās darbības plāna veidlapas paraugu” piedāvā izstrādātu veidlapu (skat. Pielikums Nr.3), kurā organizācijai jāsniedz statistikai nepieciešamā informācija, piemēram, organizācijas pamatdarbības joma, sabiedrības daļa (mērķa grupa), uz kuru vērsta sabiedriskā labuma darbība, organizācijas biedru un iesaistīto personu skaits, organizācijas darbību veicinošie/kavējošie faktori. Tiesa, šī veidlapa ir attiecināma tikai uz sabiedriskā labuma organizācijām, tāpēc nesniegs pilnīgus datus par visām organizācijām, kas darbojas šajā sektorā. Organizācija šo veidlapu aizpilda, kad iesniedz dokumentus sabiedriskā labuma statusa iegūšanai, un atjauno datus katru gadu. Veidlapa tiek iesniegta Finanšu ministrijā. Ministrijai nav kapacitātes ievadīt visus iegūtos datus datu bāzē, bet daļa no tiem (organizācijas nosaukums, veids, reģistrācijas numurs, adrese, finanšu ministrijas lēmuma datums un numurs, sabiedriskā labuma darbības veids) ir iegūstami mājas lapā elektroniskā veidā. Pastāv iespēja pat klasificēt organizācijas, atlasot tās pēc noteiktiem aktivitātes veidiem⁴⁹:

☐ labdarība ☐ cilvēktiesības ☐ indivīda tiesības ☐ pilsoniskās sabiedrības attīstība ☐ veselības veicināšana ☐ palīdzības sniegšana katastrofu gadījumos un ārkārtas situācijās ☐ ģimenes ☐ sociālā attīstība ☐ interešu aizstāvība ☐ kopienas attīstība	☐ izglītība ☐ zinātne ☐ vides aizsardzība ☐ trūcīgo un sociāli mazaizsargāto personu grupu sociālās labklājības celšana ☐ kultūra ☐ sports ☐ bērni un/vai jaunatne ☐ nodarbinātības veicināšana ☐ darba aizsardzība ☐ cits (nosaukt)
---	---

Šo izstrādāto veidlapu var pielāgot arī biedru labuma organizācijām un citām organizācijām, kas nav ieguvušas sabiedriskā labuma statusu. Tādā gadījumā būtu nepieciešamas izmaiņas šādos likumdošanas aktos:

1) MK Noteikumi Nr.52, labot veidlapas paraugu.

Jāatzīmē, ka viena no problēmām, ar ko saskārušies eksperti, ir datu nepieejamība. Šādā gadījumā, ja dati tiktu apvienoti gada pārskatā, daudziem ekspertiem rastos iespēja brīvai pieejai datiem, kas nepieciešami pētnieciskam darbam. Gada pārskati ir publiski pieejams

⁴⁹ http://www.fm.gov.lv/image/file/SLO_Registrs.xls

dokuments. Tas jau sākotnēji tika pamatots ar to, ka citām organizācijām ir svarīgi saņemt objektīvu informāciju gan par attiecīgās nozares stāvokli, gan konkrētā darījuma partnera finansiālajiem rādītājiem, to izmaiņām laikā, attīstības tendencēm, problēmām konkrētajā nozarē. Viens no vienkāršākajiem un objektīvākajiem veidiem, kā iegūt patiesu un skaidru priekšstatu par attiecīgo organizāciju, ir iepazīšanās ar gada pārskatu. Par to ir jāmaksā valsts nodeva 2 LVL. Ja persona vēlas iepazīties ar reģistrācijas lietu vienas darba dienas laikā (lietu pasūtot uz nākamo dienu), valsts nodeva jāmaksā divkārtšā apmērā. Ar gada pārskatu var iepazīties, pieprasot gada pārskata dokumentu kopiju izgatavošanu. Ja tiek apliecināta kopijas pareizība, valsts nodeva par vienu A4 vai A3 formāta lappusi ir 0,35 LVL. Ja kopija tiek izgatavota bez kopijas pareizības apliecināšanas, valsts nodeva par vienu A4 vai A3 formāta lappusi ir 0,25 LVL. Ja informācijas pieprasītājs vēlas saņemt kopiju vienas darbadienas laikā, valsts nodeva ir jāmaksā pieckāršā apmērā. Ja informācijas pieprasītājs vēlas saņemt kopijas četru stundu laikā, valsts nodeva ir jāmaksā desmit reizes lielākā apmērā. Ir iespējams pasūtīt ne tikai visa gada pārskata, bet arī atsevišķu tā dokumentu (piemēram, peļņas un zaudējumu aprēķina) kopijas.⁵⁰

Statistikas pārvalde apkopo datus par organizācijām, kuras darbojas ar peļņu un datu apkopošana par nevalstisko sektoru ir vāja. Būtu iespējams mainīt gada pārskatu, paplašinot to informāciju, kas nepieciešama, lai analizētu sektoru un iegūtu nepieciešamo informāciju par nevalstisko sektoru. Tādējādi jāveic izmaiņas šādā likumdošanā:

1) MK Noteikumu NR. 251 V daļa, 59.punkts jāpapildina ar datiem, kas iesniedzami papildus ziņojumā.

Nevalstiskā sektora gada pārskatos sniedzamo informāciju precīzi regulē MK noteikumi Nr.251, un jāatzīmē, ka informācija, kas ir sniedzama, ir plaša un vispārēja, tomēr koncentrējas uz organizācijas finanšu, nevis darbības rezultātiem (skat. pielikumu 2).

Tiesību normas, kas regulē sabiedrisko organizāciju, arodbiedrību, biedrību un nodibinājumu gada pārskata iesniegšanu, ir:

- Biedrību un nodibinājumu likuma 52. un 102.pants;
- Biedrību un nodibinājumu likuma spēkā stāšanās kārtības likuma 5.pants;
- likuma "Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām" 21.pants;
- likuma "Par grāmatvedību" 13.pants;
- Ministru kabineta (MK) 05.08.2000. noteikumu nr.251 "Noteikumi par sabiedrisko organizāciju, to apvienību un arodbiedrību gada pārskatiem" 1., 2., 63., 64.punkts.

⁵⁰ Valsts nodevas likmes ir noteiktas ar Ministru kabineta 2004.gada 21. jūnija noteikumiem Nr. 544 "Noteikumi par valsts nodevu par informācijas sniegšanu no Uzņēmumu reģistra reģistriem".

Nevalstiskas organizācijas gada pārskatu veido šādi finanšu dokumenti:

- bilance,
- ieņēmumu un izdevumu pārskats,
- ziedojumu un dāvinājumu pārskats, kurā norādīti arī ziedojumu un dāvinājumu devēji;
- ziņojums, kas satur vispārīgu informāciju par organizāciju, tās mērķiem un uzdevumiem, saimnieciskās darbības un finansiālā stāvokļa analīzi un citas ziņas

Visiem uzņēmumiem (uzņēmējsabiedrībām), komersantiem, kuriem saskaņā ar likumu “Par uzņēmumu gada pārskatiem” ir pienākums sagatavot gada pārskatu un to iesniegt VID, gada pārskats un tam pievienojamie dokumenti jāiesniedz arī UR, kas nodrošina pārskata publisko pieejamību. UR iesniegtie gada pārskati glabājas katra gada pārskata iesniedzēja reģistrācijas lietā un pēc valsts nodevas samaksas ir pieejami ikvienam. Savukārt VID gada pārskats iesniedzams, lai VID amatpersonas varētu izmantot tajā norādīto informāciju savu uzdevumu veikšanai, un tas nav pieejams publiskai apskatei.

Administratīvo pārkāpumu kodeksā un likumā “Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” paredzēts, ka par dokumentu, t.sk. gada pārskatu, neiesniegšanu vai neiesniegšanu likumā noteiktajā termiņā atbildīgā persona saucama pie administratīvās atbildības. Atbildības apmērs noteikts no 100 līdz 200 LVL.

Jāatzīmē, ka galvenā problēma, ar ko šeit varētu saskarties, ir datu apkopošana. Jānosaka par pienākumu kādai institūcijai apkopot šos datus, kas tiks norādīti gada pārskatā. UR gan publisko datus, kas tiek iesniegti līdz ar gada pārskatu, tomēr neievada tos datu bāzē (ja vien tie nav nenozīmīga apjoma dati, kuru ievadīšanai ir jāpatērē neliela laika apjoms). Dati tiek izsniegti kopiju veidā, nevis koncentrētu elektronisku datu veidā. Līdz ar to UR nebūtu tā organizācija, kas apkopotu gada situāciju, un sektors tiktu noslogots ar tādu datu sniegšanu, kurus neviens tā arī neizmanto.

Eksperti no valsts iestādēm (CSP, UR, VID, Valsts kanceleja), secināja, ka ar statistikas datu apkopošanu neviena no attiecīgajām organizācijām nenodarbosies, jo tām nav finanšu kapacitātes un darbinieku, kas veltītu laiku nevalstisko organizāciju regulārām aptaujām. Tādējādi pēc atkārtotas tikšanās ar UR un arī ar SIA Lursoft, tika secināts, ka iespējama risinājums būtu izmantot jau esošo datu bāzi, kas pieejama SIA Lursoft, to papildinot. UR iesniegtos gada pārskatus elektroniskā formā pārveido Lursoft, un to pašu ir iespējams darīt ar jebkuriem datiem. Tajā pašā laikā eksistē daudzi reģistri (piemēram, Komerckrītu reģistrs), kas

tiek administrēti elektroniski. Izkrīstalizēti divi veidi, kā var nonākt līdz statistikas datu apkopošanas sistēmai:

1) Jaunas sistēmas izstrāde.

- sistēmu iespējams izstrādāt 1 mēneša laikā, ieskaitot testēšanu un uzstādīšanu.
- sistēma ietver šādas izmaksas:
 - (a) radīšanas izmaksas (serveri, drošības risinājumi, datu bāze, tīkls, datori). Jārēķinās ar amortizācijas izmaksām reizi 2-3 gados;
 - (b) interneta izmaksas. Pastāvīgs interneta pieslēgums, kas rada ikmēneša izmaksas;
 - (c) programmu nodrošinājuma izmaksas (izstrāde);
 - (d) ikmēneša datu operatora izmaksas;
 - (e) ikmēneša sistēmas administratora izmaksas.

Norādītie izdevumi par izstrādi un uzturēšanu būtu ievērojami un mērāmi desmitos tūkstošu latu, tādēļ tika izstrādāta zemāk aprakstītā pieeja, ko jau ilgstoši izmanto BNS, Diena, Neatkarīgā Rīta Avīze, u.t.t.

2) Datu apstrādes sistēmas izstrādes un apkalpošanas pakalpojums.

Neietver izmaksas par serveri, datu bāzes administratoru, sistēmas uzturēšanu, sistēmas administratoru, programmnodrošinājumu, utt.

Iespējami divi ceļi, kā tiek ievadīta statistiskā informācija:

- (a) elektroniski aizpildāma informācija. Organizācijas nosūtīs ziņojumu UR un uz abpusējas vienošanās pamata organizācija saņems paroli Lursoft datu bāzei, kurā varēs izmainīt datus par sevi. Dati kļūs likumīgi no saglabāšanas brīža. Šāda prakse jau notiek, piemēram, Komerčtīlu reģistrā. Šāda uzskaitē būtu atbilstoša elektronisko dokumentu likumam. Tas valstij neradītu nekādas papildus izmaksas, jo dati tiktu ievadīti elektroniski, datu apstrāde būtu tūlītēja, informācija būtu pārbaudīta un aktuāla.
- (b) rakstiski aizpildāma informācija. Šādā veidā organizācija iesniedz aizpildītu rakstisku anketu UR, anketa tiek pierēģistrēta un nodota Lursoft ievadīšanai. Vidēji jāreķinās ar 0.30-0.60 LVL par ierakstu (cena ar PVN, vadoties pēc izmaksām par viena gada pārskata ievadīšanu datu bāzē, kas sastāda vidēji 8 lpp. Pašlaik nav zināms, kāds datu apjoms būtu jāievada.)

Pakalpojuma izstrāde izmaksātu 5000 LVL, neskaitot PVN.

Pakalpojuma ikmēneša maksa sastādītu 200 LVL, neskaitot PVN, neatkarīgi no tā, cik liels apjoms būtu datu bāzei un tajā ievadītajai informācijai.

Par katru statistikas atskaiti, kas tiktu pasūtīta, būtu jāmaksā 100 LVL, neskaitot PVN, un ikmēneša maksa nemainītos atkarībā no tā, cik statistikas ir izstrādātas.

Jau sākotnēji ir bijusi ideja paplašināt gada pārskatos sniedzamo informāciju, lai atvieglotu sektora monitorēšanu, tomēr nevalstiskās organizācijas izteica protestus, jo tas palielinātu birokrātiju un, pēc NVO domām, samazinātu NVO neatkarību. Otra problēma, ar ko nāktos saskarties, ir informācijas pieejamība, jo sākotnēji ne VID, ne Finanšu ministrija nevēlējās, lai gada pārskati kļūtu plaši publiski pieejami. Līdz ar to izkristalizējas divas problēmas – resursu nepietiekamība un pašu nevalstisko organizāciju nevēlēšanās. Tomēr autore uzskata, ka šīs problēmas, kas radās sākotnēji, jau ir pārdzīvotas, un nevalstiskais sektors regulāri saskaras ar datu nepieejamības problēmu, tādējādi pašlaik organizācijas ir ieinteresētas klasifikatora ieviešanā.

3.4. INCPO adaptācija Latvijas situācijai

Pieņemot lēmumu par INCPO ieviešanu Latvijā, nopietni jāizsver tas, kādas izmaiņas jāveic klasifikatorā. Diemžēl nav pieejama informācija par organizācijām pēc to darbības jomām, tomēr arvien tiek atjaunota Finanšu ministrijas reģistrs ar sabiedrisko labumu ieguvušām organizācijām,⁵¹ kas var kalpot, lai atrastu organizācijas pēc to darbības jomām. Būtu nepieciešama vai nu ievērojama anketēšanas kampaņa, lai izzinātu sektorā darbojošos viedokli par klasifikāciju, vai aktīvs darbs vairākās darba grupās pēc aktivitātes (veselība, kultūra, vide, u.t.t.).

Nopietni jāizvērtē tas, vai grupa 10. Reliģija un apakšgrupa 7 300 Politiskās organizācijas ir jāatstāj klasifikatorā. Iemesls tam ir pastāvošais reliģisko organizāciju reģistrs⁵² un ieplānotais politisko partiju reģistrs. No vienas puses, šīs organizācijas jau būs klasificētas, atdalot tās no pārējām nevalstiskām organizācijām atsevišķā reģistrā, un, ja būs nepieciešams veikt kādu statistikas datu apkopošanu vai skatīt, cik organizācijas darbojas šajā sfērā, tas būs iespējams. Taču, abas vienības ir neatņemama nevalstiskā sektora daļa, tādēļ būtu ērtāk tās skatīt neatrauti no visas sistēmas.

Pielāgojot INCPO Latvijas situācijai, jāizvērtē nosaukuma latviskošanu, nosakot, vai termins *Starptautiskais bezpeļņas organizāciju klasifikators* ir atbilstošs. Jēdzienam *bezpeļņas organizācija* valstī ir bijusi cita juridiska nozīme, tas savā laikā ietvēra gan privātas, gan

⁵¹ http://www.fm.gov.lv/image/file/SLO_Registrs.xls

⁵² Informatīvais ziņojums par Publisko reģistru likumprojektu // <http://64.233.183.104/search?q=cache:a5GZ2-M6EtUJ:www.politika.lv/index.php%3Fid%3D105367%26lang%3Dlv+reli%C4%A3isko+organiz%C4%81ciju+re%C4%A3istrs&hl=lv>

nevalstiskās organizācijas. Tādējādi autores ieteikums būtu šo nosaukumu mainīt uz *Starptautiskais nevalstisko organizāciju klasifikators*.

Veidojot klasifikatoru atbilstošu Latvijas situācijai, jāizvērtē, vai apakšgrupa 11 200 Profesionālās asociācijas nebūtu jāizveido kā apakšgrupa zem citām grupām, piemēram, ārstu profesionālās biedrības, skolotāju apvienības, kultūras darbinieku asociācijas ir daļa gan no grupas 11 Biznesa un profesionālās asociācijas, arodbiedrības, bet tajā pašā laikā arī pārstāv attiecīgi grupu Veselība, Izglītība un pētniecība un Kultūra un atpūta. Ir jāskata, cik attiecīgajai grupai ir nozīmīgi redzēt šīs organizācijas kā grupas sastāvdaļu, atkarībā no tā, cik lielu procentu no nevalstiskajām organizācijām, kas darbojas šajā grupā, tās pārstāv. Atgādinām, ka šis ir klasifikators pēc aktivitātēm, nevis mērķiem. Tādējādi jāizvērtē, vai, piemēram, ārstu biedrības galvenā aktivitāte ir ārstu interešu aizstāvība (algu palielināšana, darba apstākļu uzlabošana, utt.), vai arī veselības sistēmas attīstīšana.

Autores ieteikums ir adaptēt INCPO, vadoties pēc sabiedriskā labuma statusa piedāvātajiem darbības veidiem, kas jau ir pierādījuši savu darbības efektivitāti – organizācijas atrod sev atbilstošu veidu un atzīmē to. Tālāk esošie ieteikumi ir konsultāciju rezultāts ar nevalstiskajām organizācijām un valsts iestādēm.

Grupa 1 Kultūra un atpūta ir visvieglāk pielāgojamā grupa, jo nesatur organizācijas, kas Latvijā nebūtu nevalstiskas, kā tas ir ar citiem kodiem. Tomēr jāizvērtē, vai ir nepieciešams pievienot vēl vienu kodu:

1 400 Kultūras un sporta profesionālās apvienības

Grupa 2 Izglītība un pētniecība ietver organizācijas, kas Latvijā ir vai nu privātas vai valsts, bet ne nevalstiskas. Tādējādi būtu jāveic sekojošas izmaiņas:

Jāizslēdz apakšgrupa 2 100 (Pamata un vidējā izglītība)

Jāizslēdz apakšgrupa 2 100 (Augstākā izglītība)

Jāpievieno grupa Pirmsskolas izglītības veicināšana un atbalstīšana 2 100

Jāpievieno grupa Izglītības veicināšana un atbalstīšana 2 200

Jāpievieno grupa 2 500 Izglītības profesionālās apvienības.

Grupa 3 Veselība ir pilnībā jāpārveido atbilstoši Latvijas situācijai. Slimnīcas un aprūpes nami Latvijā ir vai nu piederoši valstij un pašvaldībām, vai privātiem uzņēmumiem. Tādējādi nav nepieciešamības veidot vairākas apakšgrupas, kas standartā ir INCPO ietvaros. Tāpat nav nepieciešamības atsevišķi izdalīt tikai vienu slimības veidu – garīgās slimības, jo Latvijā, piemēram, daudz vairāk cilvēku slimo ar sirds un asinsvadu slimībām.

Jāizslēdz apakšgrupa 3 100 (Slimnīcas un rehabilitācija)

Jāizslēdz apakšgrupa 3 200 (Aprūpes nami)

Jāizslēdz apakšgrupa 3 300 (Garīgās veselības un garīgo slimību krīzes centri)

Jāizveido apakšgrupa 3 100 Pacientu organizācijas

Jāizveido apakšgrupa 3 200 Ārstu profesionālās apvienības

Apakšgrupa 3 400 Citi ar veselību saistīti pakalpojumi jāatstāj nemainīga

Grupā 4 Sociālie pakalpojumi nav veicamas izmaiņas.

Grupā 5 Vide nav veicamas izmaiņas.

Grupās 6 Attīstība un mājokļu apgāde izvērtējumu veikt ir sarežģīti, jo pieejamā informācija par organizācijām, kas darbojas attiecīgajā jomā, ir nepilnīga. Tās lielākoties darbojas nevis sabiedriskā labuma, bet biedru labuma veidā, tādējādi kontaktu veidošanā un citās ārpus organizācijas aktivitātēs nav pamanāmas.

Grupā 7 Likumdošana, interešu aizstāvība un politika ir divas apakšgrupas, kurās būtu jāizvērtē iespēja veikt izmaiņas.

Jāizvērtē iespēja sadalīt pilsoniskās un interešu aizstāvības organizācijas zem diviem kodiem: 7 100 Interešu aizstāvības organizācijas un 7 200 Pilsonisko tiesību asociācijas.

Jāizvērtē, vai nav jāizslēdz apakšgrupa 7 300 Politiskās organizācijas, jo šajā apakšgrupā parasti tiek ietilpinātas politiskās partijas, kurām drīzumā ir plānots ieviest reģistru. Organizācija principā nevar reģistrēties kā nevalstiska (piemēram, biedrība vai nodibinājums), ja nodarbojas ar politiskām aktivitātēm.

Grupā 8 (Filantropijas starpniecība un brīvprātīgā darba veicināšana) būtu iespējamās sekojošas izmaiņas:

Iedalījums 8 100 Finanšu līdzekļu vākšanas organizācijas un 8 200 Līdzekļu piesaiste un labdarības veicināšana 8 300 Brīvprātīgo darba organizācijas.

Grupā 9 Starptautiskās aktivitātes speciālas izmaiņas nebūtu nepieciešamas, jo šāda veida nevalstiskas organizācijas Latvijā darbojas.

Jāizvērtē, vai Grupa 10 Reliģija ir jāizslēdz, jo pastāv atsevišķs reliģisko organizāciju reģistrs.

Grupu 11 Biznesa un profesionālās asociācijas un arodbiedrības ir iespējams atstāt nemainītu, tomēr ir jāizvērtē, kādas izmaiņas rada tas, ka profesionālās asociācijas (apakšgrupa 11 200) tiek atsevišķi izdalītas pie citām grupām (veselība, izglītība un pētniecība, kultūra un atpūta).

Galvenais klasifikatora adaptācijas mērķis ir radīt sistēmu, kurā ietilpst visas nevalstiskās organizācijas, kuras darbojas Latvijā, lai tām nebūtu vajadzības piemeklēt kodu, kas nav atbilstošs to aktivitātei, un lai Grupā 12 Iepriekš neklasificēts neietilptu pārāk liels skaits organizāciju. Ja klasifikators tiks veiksmīgi pielāgots Latvijas situācijai, tas kļūs par pamatu tālākai statistiskas ievākšanas vienkāršošanai sektora monitorēšanai un pētniecībai.

Būtu vēlams testa režīmā šo klasifikatoru izmēģināt kādā lielā NVO pasākumā, kurā piedalītos plašs organizāciju spektrs. Galvenais, kas pirms klasifikatora ieviešanas būtu jāveic, ir pārrunas un konsultācijas ar tām organizācijām, kurām nav viegli sevi atrast klasifikatorā. Tikai tad, ja organizācijām būs skaidrs, kā sevi jāmeklē kodu sistēmā, klasifikācijai būs ietekme un tā spēs sniegt datus par esošo situāciju.

SECINĀJUMI UN REKOMENDĀCIJAS

Izvērtējot ārvalstu pieredzi, autore secināja, ka INCPO ir labākais risinājums klasifikācijas ieviešanai Latvijā, un nepieciešamība pēc klasifikācijas ieviešanas tika konstatēta jau 1991.gadā. Izvērtējot INCPO un citu klasifikatoru korelāciju, var secināt, ka, izmantojot INCPO, tā datus un kodus ir iespējams korelēt ar citiem klasifikatoriem, kas tiek izmantoti pasaulē un Latvijā, lai klasificētu citus ekonomiskās darbības veidus.

Iemesls, kādēļ nevalstiskajām organizācijām ir jāpiedalās šajā klasifikatora reģistra ieviešanā un laicīgi jāsniedz informācija par izmaiņām kodā, par koda piešķiršanu vai kādi citi dati, kas būtu jāiesniedz līdz ar gada pārskatu, ir nepieciešamība organizācijām kļūt caurspīdīgākām. Tas sniegs iespēju donoriem, atbalstītājiem un citām ieinteresētām personām atlasīt organizācijas, uz kurām varētu centrēties sava atbalsta sniegšanā un sadarbības saišu veidošanā. Intervijās tika minēts piemērs, kad organizācija meklēja sadarbības partnerus - jaunatnes organizāciju, bet nebija iespējams atlasīt tās organizācijas, kas savās aktivitātēs patiešām darbojas, centrējoties uz šo sociālo grupu. Organizācijas pie saviem mērķiem norāda vairākus nereti dažādus darbības veidus, līdz ar to nav iespējams izprast, kādā jomā organizācijas darbojas galvenokārt.

Pētījuma gaitā varēja secināt, ka klasifikatora ieviešana ir viens no būtiskākajiem tālākas sektora attīstības priekšnosacījumiem, kas sniegtu iespēju tālāk attīstīt statistiskos datus par sektoru. Klasifikatora ieviešana sniegtu iespēju uz sektora balstīt reālu politiku, kas atbilst pastāvošajai situācijai, nevis kādām vispārīgām, universālām nostādnēm. Tādējādi perspektīvā varētu redzēt reālu sektora attīstību, nevis deklarētas nostādnes, kas nenes atdevi sektora attīstībai.

Kodu ieviešana būs sistemātisks darbs, kas prasīs vairākus gadus līdz brīdim, kad varēs redzēt to atdevi statistikas sistemātisku, praksē pielietojamu statistikas datus apguvei.

Pētījuma gaitā tika apzināts, cik maz ir informācijas par nevalstisko sektoru. Viens no būtiskākajiem iemesliem, kādēļ šāda situācija izveidojusies, ir tas, ka statistikas Pārvalde apkopo tikai tos datus, kas nāk no ekonomiski aktīvajām, peļņu nesošajām organizācijām, piemēram, netiek ņemti vērā dati par nodarbinātību nevalstiskajā sektorā, lai gan tiek maksāti gan algas, gan nodokļi. Tādējādi vairākās sfērās nevalstiskais sektors *izkrīt* no kopējās iegūstamās un apkopjamās statistikas.

Jāņem vērā, ka, gan ieviešot klasifikāciju, gan apkopojot statistisko informāciju, jānodrošina informācijas ticamība un lietderīgums. Kā minēts iepriekš, daudzas nevalstiskās organizācijas laicīgi vai vispār neiesniedz savus gada pārskatus, neatjauno informāciju (adresi, paraksta tiesīgās personas, utt.), līdz ar to nav garantijas, ka dati par kodiem tiks atjaunināti un

veidlapas aizpildītas. Tomēr ir jāapzinās, ka prakse balstītās uz pozitīvajiem un labajiem piemēriem, pieņemot, ka organizācijas pašas ir ieinteresētas sava sektora un līdz ar to arī sevis attīstīšanā.

Tādējādi var secināt, ka **klasifikācija ir tikai līdzeklis lielākam un nozīmīgākam mērķim – statistikai.**

Pētījuma gaitā tika konstatēts, klasifikācijas nepieciešamība un statistikas trūkums ir secināts jau vairākus gadus atpakaļ. Lai šī nepieciešamība nepaliktu tikai fakta konstatācijas līmenī, bet tiktu sperts solis pretim reālas klasifikācijas sistēmas ieviešanai, ir nepieciešams **izstrādāt koncepciju šādas klasifikācijas sistēmas ieviešanai Latvijā.** Ir svarīgi, lai netiktu nokavēts termiņš līdz 2008.gadam, jo tas būs pēdējais laiks, kad jebkādas izmaiņas varēs būt iestrādātas. Koncepcijas izstrādē ir nepieciešams norādīt faktu, ka Latvijā nav klasifikācijas, kas rada situāciju, kad nav iespējams apkopot statistiku, kas varētu atspoguļot stāvokli un attīstības tendences sektorā.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

Avoti:

1. Likums Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām
2. Biedrību un nodibinājumu likums
3. Sabiedriskā labuma organizāciju likums
4. MK noteikumi Nr.122
5. MK noteikumi Nr.222
6. MK noteikumi Nr.544

Periodiskie izdevumi:

1. Archambault, Édith. *European System of Accounts: The French Case*. Voluntas, Volume 9, Number 4, 1998., pp. 375-383.

Literatūra:

1. Anheier H., Salamon M. *Nonprofit Institutions and the Household Sector // Household Accounting: Experience in Concepts and Compilation. Volume 1: Household Sector Accounts*. ST/ESA/STAT/SER.F/75 // United Nations. -New York, 2000.
2. Balogh B., Mészáros G., Sebestény I. *10 years in nonprofit statistics: 1992-2002 / Hungarian central statistical Office*. - Budapest, 2003.
3. Brhlikova P., *The Nonprofit sector in the Czech Republic*. Paper No.2004-128.- Charles Univeristy Center for Economic Research and Graduate Education, 2003.
4. Eivind H., Chamie M. *Standard Statistical Classifications: Basic Principles*.- UN Statistical Commission, Thirtieth session, 1-5 March.- New York, 1999.
5. Fisher J., *Nongovernments: NGOs and the Political Development of the Third World*.- Connecticut: Kumarian Press, 1998.
6. Gaugere K., *Pārskats par nevalstisko organizāciju sektoru Latvijā. 2004. gads // red. Rafelde L. Pilsoniskās sabiedrības attīstība Latvijā: situācijas analīze // IUMSIL: Rīga, 2003.*
7. *Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts*. United Nations: New York, 2003.
8. Salamon L., Anheier H. *The Emerging Nonprofit Sector*. Manchester University Press: New York, 1996.

9. Salamon L., Anheier H. *Toward a Common Definition // Defining the Nonprofit Sector: A Cross-national Analysis.*// Manchester and New York: Manchester University Press, pp. 29-50.1997
10. Stone H., Salamon L., List R. *Finding a Sacred Bard: Portraying the Global Non-Profit Sector in Official Statistics.* - Johns Hopkins University Press.- Baltimore, 2001.

Interneta resursi:

1. Johns Hopkins Universitu homepage:
<http://www.jhu.edu/~gnisp/docs/Front&Chapters.pdf>
2. NACE klasifikators:
http://europa.eu.int/comm/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=NACE_1_1&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=
3. Latvijas Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūts, *Ekonomiskie aprēķini par sabiedriskā labuma organizāciju likumdošanā paredzēto nodokļu grozījumu ietekmi uz valsts un pašvaldību budžetiem 2001.* //
http://www.politika.lv/polit_real/files/lv/ekon.pdf
4. *Pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas politikas pamatnostādnes 2005.–2014.gadam* // Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāts
5. *Pilsoniskās sabiedrības attīstības pamatnostādnes*
http://www.integracija.gov.lv/doc_upl/pamatnostadnes_-_pilssab-IUMSILPamn_101204_pilsoniska.doc?PHPSESSID=b0f0ca8988b264804632962b70d16517

Interviju saraksts:

1. I.Panasova, Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra vietniece
2. L.Strode, NVO reģistrācijas nodaļas vadītāja vietniece
3. K.Gaugere, neatkarīgā eksperte
4. A.Damberga, neatkarīga eksperte
5. R.Pīpiķe, biedrības ‘Latvijas Pilsoniskā alianse’ direktore
6. V.Galviņš, Studiju un diskusiju centrs ‘Astra’
7. I.Vaivare, Valsts Kanceleja
8. R.Kaupe, DIA+LOGS
9. R.Muciņš, Veselības ministrija
10. A.Brūvelis, SIA Lursoft

Diskusiju saraksts:

Diskusija ar CSP darbiniekiem

- CSP makroekonomiskās statistikas departamenta direktore D.Tomase
- CSP makroekonomiskās statistikas departamenta vietnieks G.Babers
- CSP metodoloģijas un organizācijas daļas vadītāja J.Supe
- CSP metodoloģijas un organizācijas daļas referente N.Orlova
- CSP metodoloģijas un organizācijas daļas referente E.Riņķe
- CSP Uzņēmumu un organizāciju reģistru daļas vadītāja vietniece I.Paņko

Diskusija ar ekspertiem

- Valsts Kanceleja, I.Vaivare
- Neatkarīgā eksperte K. Gaugere
- Latvijas Pilsoniskā alianse, R. Pīpiķe
- Latvijas Pilsoniskā alianse, B. Krieviņa
- Valsts Ieņēmumu dienests, S. Mavicka
- Īpašo uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāts, A.Grafs
- LETA, Z. Dreģe

Diskusija ar NVO pārstāvjiem

- Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS, A. Lešinska
- Baltijas - Amerikas Partnerattiecību programma, I. Danga
- Latvijas Jaunatnes padome, K. Šūžanoka

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

BNL - Biedrību un nodibinājumu likums

INCPO - International Classification of Nonprofit Organizations

COPNI - Classification of the Purposes of Nonprofit Institutions Serving Households

ISIC - International Standard Industrial Classification

NVO – Nevalstiska organizācija

UR – LR Uzņēmumu reģistrs

VID – Valsts Ieņēmumu dienests

CSP – Centrālā statistikas pārvalde

BO – bezpeļņas organizācija

Pielikumi

Pielikums 1

Vienotajā ekonomiskās informācijas klasifikācijas sistēmā ietvertās klasifikācijas un klasifikatori (kodu sistēmas) un to izstrādāšanā (adaptācijā) un uzturēšanā iesaistītās ministrijas un citas valsts institūcijas

NPK	Klasifikācijas vai klasifikatora (kodu sistēmas) nosaukums	Par klasifikācijas vai klasifikatora uzturēšanu atbildīgās ministrijas un citas valsts institūcijas	Klasifikācijas vai klasifikatora (kodu sistēmas) izstrādāšanā(adaptācijā) un uzturēšanā iesaistītās ministrijas un citas valsts institūcijas
1	Administratīvi teritoriālais klasifikators (ATK)	Centrālā statistikas pārvalde	Valsts zemes dienests Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
2	Statistiskais teritoriālo vienību klasifikators (NUTS) - <i>Nomenclature of Territorial Unit for Statistics</i> (NUTS), Eurostat, 1999	Centrālā statistikas pārvalde	
3	Pilsētu un apdzīvoto vietu klasifikācija	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Reģionālās attīstības departaments	
4	Tautību klasifikators	Centrālā statistikas pārvalde	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
5	Uzņēmumu un uzņēmējdarbības reģistrācijas numuru sistēma	Tieslietu ministrija	Uzņēmumu reģistrs
6	Nodokļu maksātāju reģistra reģistrācijas numuru sistēma	Valsts ieņēmumu dienests	
7	Īpašuma un uzņēmējdarbības formu identifikācijas klasifikators (IUFIK)	Centrālā statistikas pārvalde	
8	Vispārējā ekonomiskās darbības klasifikācija (NACE 1.red.)	Centrālā statistikas pārvalde	
9	Ekonomiskās darbības statistiskā klasifikācija Eiropas Savienībā - <i>Statistical classification of Economic Activities in the European Communities</i> (NACE Rev.1), Eurostat, 1991	Centrālā statistikas pārvalde	
10	Starptautiskā standartizētā visu ekonomiskās darbības veidu klasifikācija - <i>International Standard Classification of All Economic Activities</i> (ISIC Rev.3), UN, 1989	Centrālā statistikas pārvalde	
11	Būvniecības un ar to saistīto uzņēmējdarbības veidu klasifikācija	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija	
12	Rūpniecības produkcijas klasifikācija (PRODCOM)	Centrālā statistikas pārvalde	
13	Produkcijas un pakalpojumu klasifikācija atbilstoši darbības veidam (CPA)	Centrālā statistikas pārvalde	
14	Produkcijas klasifikācija atbilstoši darbības veidam - <i>Classification of Products According to Activities</i> (CPA), Eurostat, 1996	Centrālā statistikas pārvalde	
15	Centrālā produkcijas klasifikācija (CPC)	Centrālā statistikas pārvalde	

	1.0 red.) - <i>Central Product Classification (CPC) Version 1.0, UN, 1998</i>	pārvalde	
16	Ārējās tirdzniecības statistiskā klasifikācija pa plašām ekonomiskām kategorijām - <i>Classification by Broad Economic Categories (BEC), UN, 1989</i>	Centrālā statistikas pārvalde	
17	Starptautiskā standartizētā tirdzniecības klasifikācija	Centrālā statistikas pārvalde	
18	Latvijas kombinētā nomenklatūra (1999.g. versija)	Centrālā statistikas pārvalde	
19	Kombinētā nomenklatūra - <i>Combined Nomenclature (CN), Eurostat</i>	Finanšu ministrija	
20	Harmonizētā preču aprakstīšanas un kodēšanas sistēma - <i>The Harmonized Commodity Description and Coding System (HS), Customs Cooperation Council, 1996</i>	Finanšu ministrija	
21	Transporta statistikas standartizētā preču nomenklatūra	Centrālā statistikas pārvalde	
22	Transporta veidu klasifikators (muitas uzskaitē)	Valsts ieņēmumu dienests	
23	Muitas procedūru klasifikators	Valsts ieņēmumu dienests	
24	Darījumu veidu klasifikators	Valsts ieņēmumu dienests	
25	Muitas iestāžu klasifikators	Valsts ieņēmumu dienests	
26	Individuālā patēriņa veidu klasifikācija (COICOP)	Centrālā statistikas pārvalde	
27	Valdības funkciju klasifikācija	Finanšu ministrija	Centrālā statistikas pārvalde
28	Valdības funkciju klasifikācija - <i>Classification of the Functions of Government (COFOG), UN, 1980</i>	Finanšu ministrija	Centrālā statistikas pārvalde
29	Budžeta ieņēmumu klasifikācija	Finanšu ministrija	
30	Budžeta izdevumu ekonomiskā klasifikācija	Finanšu ministrija	
31	Finansēšanas klasifikācija pēc kreditora tipa	Finanšu ministrija	
32	Finansēšanas klasifikācija pēc finansu saistību veida	Finanšu ministrija	
33	Parāda klasifikācija pēc kreditora tipa	Finanšu ministrija	
34	Parāda klasifikācija pēc saistību veida	Finanšu ministrija	
35	Profesiju klasifikators	Labklājības ministrija	
36	Starptautiskā standartizētā profesiju klasifikācija - <i>International Standard Classification of Occupations (ISCO), ILO, 1988</i>	Labklājības ministrija	
37	Ārējās iedarbes izraisīto traumu Ziemeļvalstu klasifikācija	Valsts akciju sabiedrība "Veselības statistikas, informācijas un medicīnas tehnoloģiju centrs"	
38	Starptautiskā statistiskā slimību un veselības problēmu klasifikācija (SSK - 10.red.) 1.-3.sēj.	Valsts akciju sabiedrība "Veselības statistikas, informācijas un medicīnas tehnoloģiju centrs"	Centrālā statistikas pārvalde

39	Starptautiskais iedzīvotāju veselības un veselības aprūpes resursu un darbības rādītāju klasifikators	Valsts akciju sabiedrība "Veselības statistikas, informācijas un medicīnas tehnoloģiju centrs	Centrālā statistikas pārvalde
40	Neveselības, nespējas un nevarības starptautiskā klasifikācija	Valsts akciju sabiedrība "Veselības statistikas, informācijas un medicīnas tehnoloģiju centrs"	Centrālā statistikas pārvalde
41	Eiropas integrētās sociālās aizsardzības statistikas sistēma (ESSPROS): vispārīgie principi un pamatsistēma; pabalstu klasifikācija pamatsistēmā	Labklājības ministrija	Centrālā statistikas pārvalde
42	Latvijas izglītības klasifikācija	Izglītības un zinātnes ministrija	Aizsardzības ministrija, Iekšlietu ministrija, Kultūras ministrija, Labklājības ministrija, Zemkopības ministrija, Centrālā statistikas pārvalde
43	Apmācību nozaru klasifikācija	Izglītības un zinātnes ministrija	Aizsardzības ministrija, Iekšlietu ministrija, Kultūras ministrija, Labklājības ministrija, Zemkopības ministrija, Centrālā statistikas pārvalde
44	Starptautiskā standartizētā izglītības klasifikācija - <i>International Standard Classification of Education (ISCED)</i> , UNESCO, 1997	Izglītības un zinātnes ministrija	Aizsardzības ministrija, Iekšlietu ministrija, Kultūras ministrija, Labklājības ministrija, Zemkopības ministrija, Centrālā statistikas pārvalde
45	Nacionālo bruņoto spēku karavīru, militāro profesiju speciālistu (MPS) amatu un dienesta pakāpju nosaukumu un kodu tabulas	Aizsardzības ministrija, Nacionālie bruņotie spēki	
46	Būvju klasifikācija (CC)	Centrālā statistikas pārvalde	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Valsts zemes dienests
47	Dzīvokļu saimniecības klasifikators	Centrālā statistikas pārvalde	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Valsts zemes dienests
48	Valsts ģeodēzisko tīklu klasifikators	Valsts zemes dienests	
49	Zemes lietošanas veidu klasifikators	Valsts zemes dienests	
50	Nekustamā īpašuma vienību apzīmējumu sistēmas klasifikators	Valsts zemes dienests	
51	Nekustamā īpašuma zemes lietošanas mērķu klasifikators	Valsts zemes dienests	
52	Nekustamā īpašuma lietošanas tiesību apgrūtinājumu un servitūtu veidu klasifikācija	Valsts zemes dienests	Apgabaltiesu zemesgrāmatu nodaļas
53	Ūdens saimniecisko iecirkņu klasifikators	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija	Institūts "Meliorprojekts"

54	Ūdenstilpju klasifikators	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija	Institūts "Meliorprojekts"
55	Ūdens ņemšanas vietu klasifikators	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija	Reģionālās vides pārvaldes, Latvijas Vides aģentūra
56	Ūdens novadīšanas vietu klasifikators	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija	Reģionālās vides pārvaldes, Latvijas Vides aģentūra
57	Ūdensapgādes urbumu klasifikators	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija	Reģionālās vides pārvaldes, Valsts ģeoloģijas dienests
58	Ūdens horizontu klasifikators	Valsts ģeoloģijas dienests	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
59	Bīstamo atkritumu klasifikācija	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija	
60	Adrešu klasifikators	Valsts zemes dienests	
61	Latvijas iedzīvotāju reģistrācijas sistēmas klasifikators	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde	Centrālā statistikas pārvalde
62	Uzskaites un pārskatu dokumentācijas klasifikators (UPDK)	Centrālā statistikas pārvalde	Visas ministrijas un valsts institūcijas, kuru kompetencē ietilpst ekonomiskās informācijas plūsmu organizēšana

Pielikums 2

MK noteikumos noteiktie sniedzamie dati par nevalstisku organizāciju.

1.pielikums
Ministru kabineta
2000.gada 1.augusta noteikumiem Nr.251

Bilances shēma

Aktīvs

- Ilgtermiņa ieguldījumi
 - I. Nemateriālie ieguldījumi.
 - II. Pamatlīdzekļi.
 - 1. Nekustamais īpašums.
 - 2. Pārējie pamatlīdzekļi.
 - III. Ilgtermiņa finansu ieguldījumi.
 - 1. Akcijas un daļas.
 - 2. Ilgtermiņa aizdevumi.
- Apgrozāmie līdzekļi
 - I. Krājumi.
 - 1. Materiāli.
 - 2. Preces.
 - II. Debitori.
 - III. Vērtspapīri.
 - IV. Nauda.

Pasīvs

- I. Fondi.
 - 1. Pamatfonds.
 - 2. Mērķfondi.
 - 3. Rezerves fonds.
- II. Ilgtermiņa kreditori.
 - 1. Ilgtermiņa aizņēmumi no kredītiestādēm.
 - 2. Citi aizņēmumi.
- III. Īstermiņa kreditori.
 - 1. Īstermiņa aizņēmumi no kredītiestādēm.
 - 2. Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.
 - 3. Pārējie kreditori.

2.pielikums
Ministru kabineta
2000.gada 1.augusta noteikumiem Nr.251

Ieņēmumu un izdevumu pārskata shēma

- I. Biedru nauda, iestāšanās nauda un citas gadskārtējās iemaksas.
- II. Saņemtie ziedojumi un dāvinājumi.
- III. No valsts budžeta un pašvaldību budžetiem saņemtās dotācijas.
- V. Ieņēmumi no saimnieciskās darbības.
- V. Citi ieņēmumi.
- VI. Ieņēmumi kopā.
- VII. Izdevumi statūtos paredzēto mērķu un uzdevumu veikšanai.

VIII. Administratīvie un saimnieciskās darbības izdevumi.

1. Materiālu izdevumi.
2. Algas.
3. Sociālās apdrošināšanas maksājumi.
4. Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojums un norakstīšana.
5. Citi izdevumi.

IX. Nodokļi.

1. Uzņēmumu ienākuma nodoklis.
2. Nekustamā īpašuma nodoklis.

X. Izdevumi kopā.

XI. Ieņēmumu un izdevumu starpība.

Pielikums 3

09.02.2005 MK Noteikumi nr. 52 „Noteikumi par biedrības vai nodibinājuma iepriekšējā gada darbības pārskata un turpmākās darbības plāna veidlapas paraugu”

_____ (biedrības vai nodibinājuma nosaukums)

_____ (biedrības vai nodibinājuma reģistrācijas numurs)

20__gada darbības pārskats un nākamā pārskata gada darbības plāns

1. Sabiedriskā labuma organizācijas (turpmāk – organizācija) darbības mērķis	
2. Organizācijas pamatdarbības joma (atzīmēt ne vairāk kā trīs)	
☐ labdarība ☐ cilvēktiesības ☐ indivīda tiesības ☐ pilsoniskās sabiedrības attīstība ☐ veselības veicināšana ☐ palīdzības sniegšana katastrofu gadījumos un ārkārtas situācijās ☐ ģimenes ☐ sociālā attīstība ☐ interešu aizstāvība ☐ kopienas attīstība	☐ izglītība ☐ zinātne ☐ vides aizsardzība ☐ trūcīgo un sociāli mazaizsargāto personu grupu sociālās labklājības celšana ☐ kultūra ☐ sports ☐ bērni un/vai jaunatne ☐ nodarbinātības veicināšana ☐ darba aizsardzība ☐ cits (nosaukt)
3. Sabiedrības daļa (mērķa grupa), uz kuru vērsta sabiedriskā labuma darbība (atzīmēt ne vairāk kā piecas nozīmīgākās mērķa grupas)	
4. Mērķa grupām adresētie organizācijas projekti, pasākumi un aktivitātes (turpmāk – projekti) pārskata gadā (piecu nozīmīgāko projektu īss apraksts, norādot laiku un vietu (pārējos uzskaitīt); ne vairāk kā 800 zīmes)	
5. Organizācijas darbības rezultāti vai sasniegumi pārskata gadā attiecībā uz mērķa grupu un attiecīgajā jomā (ne vairāk kā 600 zīmes)	
6. Organizācijas biedru un iesaistīto personu skaits	
Organizācijas biedru skaits: juridiskas personas _____ fiziskas personas _____, no tiem aktīvi darbojas _____ biedri Citu iesaistīto personu skaits _____	
7. Pārskata gadā saņemto vispārējo ziedojumu kopsumma _____ lati	
8. Pārskata gada administratīvo izdevumu no vispārējiem ziedojumiem kopsumma	

_____ lati
9. Organizācijas darbību veicinošie faktori (piemēram, sadarbība ar valsts pārvaldes iestādēm, komersantiem; ne vairāk kā 500 zīmes)
10. Organizācijas darbību kavējošie faktori (ne vairāk kā 500 zīmes)
11. Organizācijas darbības plāns nākamajam gadam (iesākto un plānoto projektu uzskaitījums, norādot to laiku un vietu)
12. Organizācijas adrese, tālrunis un faksa numurs, e-pasta adrese informācijas saņemšanai

(organizācijas vadītāja paraksts)

(paraksta atšifrējums)

20 ____ .gada ____ . _____

Pielikums 4

Pieteikuma veidlapa sabiedriskās organizācijas (sabiedrisko organizāciju apvienības) izmaiņu vai likvidācijas uzsākšanas reģistrēšanai

13. VEIDLAPA	Pieteikums sabiedriskās organizācijas (sabiedrisko organizāciju apvienības) izmaiņu vai likvidācijas uzsākšanas reģistrēšanai
Datums _____/_____/_____ <small>(diena) (mēnesis) (gads)</small>	Vieta
1. Sabiedriskā organizācija vai sabiedrisko organizāciju apvienība	
Reģistrācijas numurs _____	Sabiedriskās organizācijas vai sabiedrisko organizāciju apvienības veids un nosaukums
2. Izmaiņu būtība	
<small>Atzīmēt ☒ un aizpildīt atbilstošos pieteikuma punktus</small>	
☐ Izmaiņas statūtos → <i>iesniegtais pilnais teksts jaunajā redakcijā pilnībā atbilst pieņemtajiem grozījumiem</i> ☐ Juridiskās adreses maiņa ☐ Nosaukuma maiņa ☐ Izmaiņas sabiedriskās organizācijas vēlēto amatpersonu sastāvā, informācijā par viņiem vai pārstāvības tiesībās ☐ Likvidācijas uzsākšana un izmaiņas sabiedriskās organizācijas amatpersonu sastāvā (likvidatoru iecelšana)	
2.1.	Mainījies juridiskā adrese
<small>Valsts</small>	<small>Pilsēta/apdzīvota vieta</small>
<small>Ielas/māju nosaukums, mājas, dzīvokļa numurs</small>	<small>Pasta indekss</small>
2.2.	Mainījies sabiedriskās organizācijas vai sabiedrisko organizāciju apvienības nosaukums

2.3.		Izmaiņas sabiedriskās organizācijas vēlēto amatpersonu sastāvā, informācijā par viņiem vai pārstāvības tiesībās, vai likvidatoru iecelšana	
Izmaiņu būtība		Atzīmēt izmaiņu būtību ☒	
☐ atstājis amatu ☐ sācis veikt pienākumus ☐ mainījies informācija par personu ☐ mainītas pārstāvības tiesības			
Norādīt amatu _____			
Personas identifikācijas informācija			
Vārds	Uzvārds	Personas kods ----- - -----	
Dzīvesvietas adrese			
Valsts	Pilsēta/apdzīvota vieta	Ielas/māju nosaukums, mājas, dzīvokļa numurs	Pasta indekss
Tiesības pārstāvēt sabiedrību		Atzīmēt ☒ ☐ ir piešķirtas tiesības pārstāvēt sabiedrisko organizāciju (paraksta tiesības) ☐ nav piešķirtas tiesības pārstāvēt sabiedrisko organizāciju (paraksta tiesības)	

Izmaiņu būtība		Atzīmēt izmaiņu būtību ☒	
☐ atstājis amatu ☐ sācis veikt pienākumus ☐ mainījies informācija par personu ☐ mainītas pārstāvības tiesības			
Norādīt amatu _____			
Personas identifikācijas informācija			
Vārds	Uzvārds	Personas kods ----- - -----	
Dzīvesvietas adrese			
Valsts	Pilsēta/apdzīvota vieta	Ielas/māju nosaukums, mājas, dzīvokļa numurs	Pasta indekss
Tiesības pārstāvēt sabiedrību		Atzīmēt ☒ ☐ ir piešķirtas tiesības pārstāvēt sabiedrisko organizāciju (paraksta tiesības) ☐ nav piešķirtas tiesības pārstāvēt sabiedrisko organizāciju (paraksta tiesības)	

2.4.	Citas izmaiņas

3. Pievienotie dokumenti	Jānorāda dokuments, eksemplāru skaits, lapu skaits

4. Paraksti (<i>parakstot jānorāda iniciālis, uzvārds, datums</i>)		
Vārds	Uzvārds	Personas kods _____ - _____
Amats/cits parakstīšanas tiesiskais pamats		Paraksts
Vieta	Datums _____._____._____ (diena) (mēnesis) (gads)	

Vārds	Uzvārds	Personas kods _____ - _____
Amats/cits parakstīšanas tiesiskais pamats		Paraksts
Vieta	Datums _____._____._____ (diena) (mēnesis) (gads)	

Vārds	Uzvārds	Personas kods _____ - _____
Amats/cits parakstīšanas tiesiskais pamats		Paraksts
Vieta	Datums _____._____._____ (diena) (mēnesis) (gads)	

Nem vajadzīgo veidlapu skaitu. Neaizpildītās veidlapu ailes nosvītro. Visas aizpildītās veidlapas sanumurē un cauršuj.